

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Інститут економіки, управління та інформаційних технологій

Форма навчання заочна

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____доц. В.А. Кулик

«___» листопада 2019 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: «Облік і аудит в управлінні кредиторською заборгованістю
підприємства»**

**(за матеріалами ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки
і торгівлі», м. Полтава)**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

за освітньою програмою «Облік і аудит»

ступеня «магістр»

Виконавець роботи Могила Анна Віталіївна

Науковий керівник к.е.н., доцент Прохар Наталія Вікторівна

ВСТУП

В умовах розвинених ринкових відносин значна увага науковців і практиків приділяється поняттю, класифікації, відображенню в обліку та в звітності кредиторської заборгованості, що виникає під час купівлі-продажу товарів, робіт та послуг. Основною проблемою в ринкових умовах господарювання є несвоєчасне та неповне виконання суб'єктами господарювання своїх зобов'язань, тобто порушення домовленостей між сторонами, в першу чергу, щодо строків оплати та поставки товарів, робіт, послуг. Основою фінансово-господарської діяльності підприємства є розрахункові операції, внаслідок яких виникає кредиторська заборгованість, що, в свою чергу негативно впливає на діяльність суб'єкта господарювання. Тому, суб'єктам ринкових відносин необхідно здійснювати ефективне управління кредиторською заборгованістю, сприяючи її постійному зменшенню.

Правильне та своєчасне відображення в обліку кредиторської заборгованості має винятково важливе значення, оскільки суми балансових залишків заборгованості і періоди оборотності впливають на платоспроможність підприємства.

Дослідженням аудиту кредиторської заборгованості присвячено роботи таких учених, як: Бутинець Ф.Ф., Утенкова К.О., Візіренко С.В., Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Никонович М.О., Рудько К.О. та ін.

Мета аудиту зобов'язань – формування обґрунтованої думки аудитора щодо:

- повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку зобов'язань;
- дотримання підприємством вимог нормативно-правових актів, зокрема П(С)БО 11 «Зобов'язання» ;
- достовірності та повноти інформації про них, відображеної у фінансовій звітності підприємства.

Цілі аудиту зобов'язань і відповідні твердження фінансової звітності можна ідентифікувати таким чином:

- зобов'язання правильно оцінені, належать до звітного періоду та в повній мірі відображають санкціоновані зобов'язання (існування, права та обов'язки, повнота, оцінка та розподіл) ;

- зобов'язання належним чином класифіковані як короткострокові чи довгострокові зобов'язання, розкриття інформації про заборгованість відповідає вимогам стандартів (група тверджень щодо подання і розкриття).

Завданнями аудиту зобов'язань в цілому є перевірка :

- перевірка достовірності залишків за різними видами зобов'язань;
- дотримання фінансово-розрахункової дисципліни та її вплив на платоспроможність підприємства;

- реальність кожної заборгованості, особливо простроченої;
- правильність віднесення розрахунків за банківськими позиками до довгострокової та поточної заборгованостей;

- встановлення основної форми розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- перевірка наявності договорів з постачальниками та підрядниками, правильності їх оформлення і відповідності змісту договорів економічному змісту операції

- перевірка наявності, правильності застосування та закриття розрахунків за авансами отриманими;

- перевірка наявності та правильності розрахунків за бартерними операціями;

- перевірка наявності та правильності розрахунків за векселями виданими;

- правильність віднесення за термінами погашення, законність виникнення і своєчасність погашення кредиторської заборгованості, списання безнадійних боргів;

– правильність відображення зобов'язань у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Суб'єктом дослідження даної дипломної роботи є ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі”, а **об'єктом** дослідження є система обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості.

Предметом дослідження даної дипломної роботи є сукупність теоретичних, практичних і організаційних прийомів організації, обліку, аналізу і аудиту кредиторської заборгованості.

Практичне значення результатів роботи.

Висновки та пропозиції, що були надані в дипломній роботі, мають практичне значення і можуть бути використані керівником та фінансово-економічним відділом досліджуваного підприємства ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” для удосконалення методики обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості.

Для досягнення поставленої мети використовуються наступні *методи дослідження*: загальнонаукові методи, аналіз і синтез, дедуктивний метод та індуктивний метод; методи порівняльного, проблемно-ситуаційного аналізу; логічний метод, метод кореляційно-регресійного аналізу та інше.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти; укази Президента України; Постанови Кабінету Міністрів України; офіційні документи та методичні матеріали Державної служби статистики України; наукова література; статті вітчизняних і зарубіжних вчених у періодичних виданнях з обліку, аудиту і контролю; довідково-інформаційні видання; дані з мережі Інтернет; облікові, статистичні дані суб'єкта дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ Й АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

1.1. Сутність, значення, порядок класифікації, визнання та оцінки кредиторської заборгованості

В даний час в Україні відбуваються істотні зміни у господарській, економічній і соціальної діяльності підприємств. Це призводить до об'єктивної необхідності зміни системи контролю.

Для нормального функціонування всіх ланок народного господарства необхідно, щоб підприємці, приймаючи рішення, маючи достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, зокрема, про стан кредиторської заборгованості, про законність і підтвердженість господарських операцій, у результаті яких вона виникла.

Проведення аудиту кредиторської заборгованості має велику актуальність, тому що це стимулює підприємство до більш ретельного і регулярного проведення інвентаризації кредиторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість, хоча і є тимчасовим залученням позикових коштів, у результаті негативно впливає на гудвіл підприємств, тому що наявність кредиторської заборгованості говорить про неплатоспроможність підприємства і підриває авторитет підприємства в покупців і замовників.

У процесі здійснення своєї діяльності підприємства вступають у господарські зв'язки з різними підприємствами, організаціями й особами. Постійно відбувається кругообіг господарських засобів, що викликає безупинне поновлення різноманітних розрахунків. Розрахунки можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми, а підприємства можуть виступати як продавцями, так і покупцями. Найбільш розповсюдженими видами зовнішніх

розрахунків є: розрахунки з покупцями і замовниками, розрахунки за кредитами банків, за претензіями та ін.

Від стану цих розрахунків багато в чому залежить платоспроможність підприємств (організацій), їх фінансове становище й інвестиційна привабливість. З внутрішніх розрахунків варто звернути особливу увагу на розрахунки з підзвітними особами і на розрахунки з персоналом по інших операціях. Ці розрахунки проводяться, в основному, наявними коштами і пов'язані з оплатою витрат підприємства. Правильна організація розрахункових операцій забезпечує стійкість оборотності засобів підприємств, зміцнення в договірної і розрахункової дисципліни і поліпшення їх фінансового стану. Крім того, раціональна організація розрахунків, правильність постановки їхнього обліку попереджають негативні наслідки по цих операціях.

Розрахунки здійснюються в грошовій формі. Кошти - це фінансові ресурси організації, самі високоліквідні активи, можливі забезпечити виконання зобов'язань будь-якого рівня і виду. Від їхньої наявності залежить своєчасність погашення кредиторської заборгованості підприємства. Між організаціями й підприємствами більшість розрахунків проводиться безготівково. Тому велике значення має облік коштів і контроль за їх поверненням на розрахункових і валютних рахунках у банках. В умовах ринкової економіки варто виходити з принципу, що уміле використання коштів може приносити підприємству додатковий дохід, і отже, необхідно постійно думати про раціональне вкладення тимчасово вільних коштів для одержання додаткового прибутку. Тому бухгалтерський облік коштів має важливе значення для правильної організації розрахунків і кредитування.

Мета аудиту операцій за зобов'язаннями полягає в становленні первинних даних відносно наявності зобов'язань перед кредиторами, повноти і своєчасності відображення первинних даних в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань і його відповідності прийнятій обліковій політиці, національним положенням

(стандартам) бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, законності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань і звітності господарюючого суб'єкта.

Метою аудиту стану розрахунків є встановлення достовірності даних відносно повноти і своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку розрахунків у відповідності до прийнятої облікової політики, достовірності відображення залишків у звітності господарюючого суб'єкта.

Основним правовим документом, що регулює проведення аудиту в Україні є Закон України "Про аудиторську діяльність". Цей закон визначає правові принципи здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів власника.

Основними нормативними документами щодо аудиту довгострокових і короткострокових зобов'язань є:

- 1) Господарський кодекс України № 436-IV 16.01.2003[];
- 2) Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010[] і т.д.;
- 3) Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 996-XIV від 16.07.99;
- 4) Закон України "Про банки і банківську діяльність" № 2121-III від 07.12.00;
- 5) П(С)БО 11 «Зобов'язання»;
- 6) П(С)БО 14 «Оренда»;
- 7) П(С)БО 15 «Дохід».

Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

З метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на:

- довгострокові;
- поточні;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів.

До довгострокових зобов'язань належать:

- довгострокові кредити банків;
- інші довгострокові зобов'язання;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- довгострокові забезпечення.

Поточні зобов'язання включають:

- короткострокові кредити банків;
- поточну кредиторську заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, у т.ч. з податку на прибуток, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; короткострокові векселі видані;
- поточні забезпечення;
- інші поточні зобов'язання.

Основними джерелами інформації для здійснення перевірки операцій із зобов'язаннями представлено у таб.1.1.1.

Таблиця 1.1.1

Джерелами інформації для здійснення перевірки кредиторської заборгованості.

Шифр та назва рахунку	Документи
50 "Довгострокові позики"	Виписки банку, акти переоцінки, ВКО, платіжні доручення, накладні, розрахунки та довідки бухгалтерії, претензії, бізнес-план по реалізації

	запланованого проекту, кредитні договори між банком та підприємством, установчі документи, платіжні доручення, договори застави, договори страхування неповернення кредитів, додаткові угоди до кредитних договорів тощо
--	--

Продовж. табл.1.1.1

Шифр та назва рахунку	Документи
60 "Короткострокові позики"	Виписки банку, ВКО, платіжні доручення, накладні, розрахунки та довідки бухгалтерії
51 "Довгострокові векселі видані"	Векселі, виписки банку, ВКО, довідки бухгалтерії, акти приймання-передачі тощо
62 "Короткострокові векселі видані"	Векселі, виписки банку, ВКО, довідки бухгалтерії, акти приймання-передачі тощо
61 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями"	Виписки банку, платіжні доручення, розрахунки та довідки бухгалтерії тощо
52 "Довгострокові зобов'язання за облігаціями"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, ОКО, виписки банку тощо
53 "Довгострокові зобов'язання з оренди"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, платіжні доручення, виписки банку тощо
54 "Відстрочені податкові зобов'язання"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, платіжні доручення, виписки банку тощо
55 "Інші довгострокові зобов'язання"	Платіжні доручення, виписки банку, розрахунки та довідки бухгалтерії тощо
63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	Акти про приймання, претензії, накладні, виписки банку, довідки бухгалтерії, договори купівлі-продажу, рахунок-фактура, рахунок, акти приймання робіт, послуг, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, вантажні митні декларації, залізничні накладні; авіа накладні, коносамент, пакувальні листи, приймальні акти тощо
64 "Розрахунки за податками й платежами"	Розрахунки бухгалтерії, податкові накладні, виписки банку, платіжні доручення тощо
65 "Розрахунки за страхуванням"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, виписки банку, розрахунково-платіжні відомості, ВІКО, ОКО, платіжні доручення тощо
66 "Розрахунки з оплат праці"	Розрахунково-платіжні відомості, виписки банку, ВІКО, маршрутні листи, накази по підприємству про прийняття на роботу (про звільнення), листки з обліку кадрів, особові картки працівників, табелі обліку використання робочого часу, наряди на відрядні роботи, рапорти про виробіток, відомості обліку депонованої заробітної плати
67 "Розрахунки з учасниками"	Статут, установчий договір, накладні, ОКО, ВІКО, довідки бухгалтерії тощо
68 "Розрахунки за іншими операціями"	Накладні, ВІКО, ОКО, претензії, виписки банку, рахунки-фактури тощо
69 "Доходи майбутніх періодів"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, виписки банку, розрахунково-платіжні відомості, ВКО, ПКО, платіжні доручення тощо

Джерелами аудиторських доказів перевірки зобов'язань є:

- 1) Фінансова звітність (табл.1.1.2);

Таблиця 1.1.2.

**Відображення об'єктів довгострокових і короткострокових
зобов'язань у фінансовій звітності**

Назва форми	Код рядка	Назва рядка
Довгострокові позики		
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1510	Довгострокові кредити банків
Короткострокові позики		
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1600	Короткострокові кредити банків
Розрахунки з постачальниками та підрядниками		
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1615	Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги
Розрахунки за іншими операціями		
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1690	Інші поточні зобов'язання
	1155	Інша поточна дебіторська заборгованість
	1130	Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами

- 2) Регістри аналітичного обліку довгострокових та короткострокових зобов'язань;

- 3) Первинні документи.

Планування аудиторських процедур повинно здійснюватися відповідно до норм МСА 500 «Аудиторські докази», яким визначено, з чого складаються аудиторські докази під час аудиту фінансової звітності та відповідальність аудитора за розробку й виконання аудиторських процедур для отримання достатніх і прийнятих аудиторських доказів, що дадуть йому можливість сформулювати обґрунтовані висновки, на яких ґрунтуватиметься думка аудитора, та які необхідні для проведення аудиту розрахунків із кредиторами.

Під час проведення аудиту кредиторської заборгованості та виконання відповідних аудиторських процедур аудитор використовує різні методи

вибору елементів (кредиторів) для тестування, а саме:

- вибір усіх елементів (100% дослідження);
- вибір окремих елементів;
- аудиторська вибірка.

Доречність застосування будь-якого методу вибору елементів або їх поєднання залежить від конкретних обставин, зокрема ідентифікованих аудитором ризиків, пов'язаних із твердженням, а також ефективності різних методів. Вибір усіх елементів може бути доречним, якщо, наприклад: сукупність складається з невеликої кількості елементів і кожен з цих елементів має значну вартість; існує значний ризик; інші методи не надають достатніх та прийнятних аудиторських доказів. Вибір окремих елементів може бути доречним, якщо вибрані елементи можуть включати, наприклад, основні елементи або елементи з високою вартістю. Якщо аудитор прийняв рішення використати аудиторську вибірку під час виконання аудиторських процедур, то він повинен керуватися Міжнародним стандартом аудиту 530 «Аудиторська вибірка».

Проведення аудиторської вибірки передбачає дослідження бухгалтерських записів шляхом відбору певної кількості необхідних даних, які дадуть змогу достовірно оцінити всю сукупність, яка не охоплена дослідженням. Здійснюючи вибіркове дослідження, аудитор керується принципом екстраполяції. Етапами виконання вибіркової перевірки щодо кредиторської заборгованості є:

- відбір статей для тестування задля одержання аудиторських доказів;
- організація вибірки;
- визначення обсягу вибірки;
- відбір елементів вибірки;
- здійснення аудиторської процедури;
- аналіз результатів вибірки, характеру й причин будь-яких виявлених помилок та їх впливу на аудиторську перевірку;

- оцінка результатів вибірки.

Отже, зобов'язання можуть утворитися перед постачальниками за відвантажені ними на адресу даного підприємства сировину і матеріали, перед державним бюджетом – за ще не внесеними в бюджет відрахуваннями від чистого доходу, перед працівниками і службовцями – за нарахованою, але ще не виплаченою заробітною платою тощо. В усіх випадках момент сплати коштів не завжди співпадає з моментом отримання матеріалів, проведенням відрахувань до бюджету та нарахуванням. Тимчасове залучення коштів в такій формі носить назву кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість виникає не тільки при розрахунках між покупцями і постачальниками в процесі постачання тощо, але і в зв'язку з іншими господарськими процесами, коли підприємство тимчасово залучає кошти інших підприємств. Кредиторська заборгованість поряд з кредитами банку є джерелом залучених коштів підприємства. Вона, як і позики банку, погашається шляхом перерахування коштів з рахунків підприємства в банку.

Таким чином, на думку автора, кредиторська заборгованість – це сума, яку повинен сплатити боржник за одержані від постачальника цінності, надані послуги, виконані роботи, нараховану заробітну плату, розрахунки з бюджетом і позабюджетними фондами, тощо.

1.2. Значення і завдання обліку та аудиту кредиторської заборгованості

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є одержання узагальненої інформації про стан майна і його джерела, стан господарювання, стан взаємозв'язків підприємства з

іншими підприємствами і на їх підставі визначення результатів господарювання для надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Отже, метою ведення обліку кредиторської заборгованості є одержання узагальненої інформації про стан взаємозв'язків підприємства з іншими підприємствами і на їх підставі визначення результатів господарювання для надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про стан заборгованості підприємства перед іншими підприємствами.

Завдання обліку кредиторської заборгованості обумовлені вимогами управління підприємством, функціонуванням господарського механізму загалом.

До обліку кредиторської заборгованості ставляться такі вимоги, як:

- точність і об'єктивність, при якій всі облікові дані мають бути правильними й відображати справжній стан господарської діяльності;
- ясність і доступність обліку, щоб він міг служити засобом контролю;
- своєчасність обліку - для оперативного керівництва й контролю за раціональним використанням інформації про заборгованість, що дасть можливість своєчасно розробляти конкретні заходи, спрямовані на поліпшення роботи підприємства.

Кредиторська заборгованість – це сукупність боргів суб'єкта господарювання (підприємства, установи, фізособи-підприємця) перед іншими суб'єктами. Кредо – значить, вірити. Інші вірять, що підприємство поверне борг.

Форм існування кредиторської заборгованості безліч:

- комерційна – на основі договорів купівлі-продажу при постачанні товарів, робіт, послуг, отриманні попередньої оплати за них, коли одна сторона, отримавши їх, ще не розрахувалася перед іншою. При безготівкових розрахунках між суб'єктами господарювання завжди в однієї зі сторін процесу буде з'являтися борг, так як момент оплати та постачання

розходяться в часі. Або отримали оплату, але ще не поставили товар, або поставили товар, але ще не отримали оплату. Єдине виключення – це розрахунки готівкою, особливо у роздрібній торгівлі з використанням касових апаратів, тут уже кредиторська заборгованість просто не може виникнути, так як момент постачання та оплати товару співпадають;

- на відносинах позики – одна сторона може прокредитувати іншу, наприклад, це договори кредиту, позики, поворотної фінансової допомоги;

- на основі забезпечення боргу цінними паперами – це за своєю суттю різновиди 2-х варіантів, коли розрахунок, наприклад, відбувся векселем. Вексель як борговий цінний папір посвідчує борг особи, яка його видала (емітувала). Це ж саме стосується й залучення коштів шляхом випуску облігацій;

- на основі трудових відносин – щомісяця підприємство нараховує заробітну плату своїм працівникам і до її виплати існують зобов'язання перед ними;

- на основі відносин з державою – за податками та зборами, що виникають в процесі діяльності підприємства.

Таким чином, борги - це супровідна й та невід'ємна сторона господарської діяльності будь-якого підприємства.

Розрахункові відносини між підприємствами призводять до виникнення зобов'язань, як поточних, так і довгострокових. Для підтвердження достовірності відображення у звітності інформації про зобов'язання проводиться незалежна аудиторська перевірка.

Мета аудиту зобов'язань – формування обґрунтованої думки аудитора щодо:

- повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку зобов'язань;

- дотримання підприємством вимог нормативно-правових актів, зокрема П(С)БО 11 «Зобов'язання»;

- достовірності та повноти інформації про них, відображеної у фінансовій звітності підприємства.

Цілі аудиту зобов'язань і відповідні твердження фінансової звітності можна ідентифікувати таким чином:

- зобов'язання правильно оцінені, належать до звітного періоду та в повній мірі відображають санкціоновані зобов'язання (існування, права та обов'язки, повнота, оцінка та розподіл);

- зобов'язання належним чином класифіковані як короткострокові чи довгострокові зобов'язання, розкриття інформації про заборгованість відповідає вимогам стандартів (група тверджень щодо подання і розкриття).

Завданнями аудиту зобов'язань в цілому є перевірка:

- перевірка достовірності залишків за різними видами зобов'язань;
- дотримання фінансово-розрахункової дисципліни та її вплив на платоспроможність підприємства;

- реальність кожної заборгованості, особливо простроченої;
- правильність віднесення розрахунків за банківськими позиками до довгострокової та поточної заборгованостей;

- встановлення основної форми розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- перевірка наявності договорів з постачальниками та підрядниками, правильності їх оформлення і відповідності змісту договорів економічному змісту операції;

- перевірка наявності, правильності застосування та закриття розрахунків за авансами отриманими;

- перевірка наявності та правильності розрахунків за бартерними операціями;

- перевірка наявності та правильності розрахунків за векселями виданими;

- правильність віднесення за термінами погашення, законність виникнення і своєчасність погашення кредиторської заборгованості, списання безнадійних боргів;
- правильність відображення зобов'язань у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Як правило, кредиторська заборгованість тестується аудитором щодо її заниження. Тому головне завдання аудитора полягає в підтвердженні повноти відображення кредиторської заборгованості у звітності та відсутності зобов'язань, які не відображені у звітності.

Отже, кредиторська заборгованість – це сукупність боргів суб'єкта господарювання перед іншими суб'єктами. Кредо – значить, вірити. Інші вірять, що підприємство поверне борг.

Метою ведення обліку кредиторської заборгованості є одержання узагальненої інформації про стан взаємозв'язків підприємства з іншими підприємствами і на їх підставі визначення результатів господарювання для надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про стан заборгованості підприємства перед іншими підприємствами.

Розрахункові відносини між підприємствами призводять до виникненням зобов'язань, як поточних, так і довгострокових. Для підтвердження достовірності відображення у звітності інформації про зобов'язання проводиться незалежна аудиторська перевірка.

Мета аудиту зобов'язань – формування обґрунтованої думки аудитора щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку зобов'язань.

Таким чином головне завдання аудитора полягає в підтвердженні повноти відображення кредиторської заборгованості у звітності та відсутності зобов'язань, які не відображені у звітності.

1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки аналітичної роботи у Вищому навчальному закладі Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”

ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” (далі - Університет) є юридичною особою, створеною та зареєстрованою в порядку, визначеному Законом України “Про вищу освіту”, є самостійним суб’єктом в системі вищої освіти України.

Університет є приватною установою, яка здійснює свою діяльність на засадах неприбутковості.

Університет здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про споживчу кооперацію”, інших державних нормативно-правових актів, нормативних актів Укоопспілки, рішень органів управління.

Університет має статут (додаток А), самостійний баланс, рахунки у банках, власну символіку та фірмовий бланк, печатку зі своєю назвою та зображенням Державного Герба України, штампи.

Університет здійснює свою діяльність на підставі ліцензій та сертифікатів про акредитацію освітніх програм.

Чисельність працівників в університеті близько 760 осіб. Тому організаційна структура університету має досить спрощений вигляд (додаток Б).

Університет має право провадити фінансово-господарську діяльність в Україні та за її межами.

Університет здійснює наступні види діяльності за КВЕД:

- 85.42 - Вища освіта;
- 85.53 Діяльність шкіл із підготовки водіїв транспортних засобів;
- 85.59 Інші види освіти, н. в. і.у;
- 58.11 Видання книг;

- 62.01 Комп'ютерне програмування;
- 62.02 Консультування з питань інформатизації;
- 63.11 Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність;
- 63.12 Веб-портали.

Фінансово-господарська діяльність університету здійснюється відповідно до кошторису (фінансового плану) (додаток В). Процес підготовки проекту фінансового плану (кошторису) Університету забезпечує ректорат. Проект кошторису (фінансового плану) розглядається на спільному засіданні ректорату та профкому Університету. Затвердженню кошторису (фінансового плану) Університету передують його громадське обговорення в структурних підрозділах Університету. Пропозиції, висловлені на громадському обговоренні, розглядає Вчена рада Університету під час ухвалення кошторису (фінансового плану).

Університет самостійно здійснює ведення оперативного, бухгалтерського, податкового обліку своєї діяльності відповідно до Бюджетного кодексу України, Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Податкового кодексу України та інших нормативно-правових актів. Також складає фінансову, податкову та статистичну звітність, яку подає до Укоопспілки та контролюючих органів, до яких законодавством України передбачене подання звітності за відповідними напрямками діяльності Університету.

Бухгалтерський облік в університеті ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації бухгалтерією.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю Університету здійснює Засновник. Перевірки та ревізії господарсько-фінансової діяльності Університету здійснюються Ревізійною комісією Засновника або за її пропозицією залученими Засновником аудиторськими організаціями.

Перевірки та ревізії господарсько-фінансової діяльності Університету стосовно використання ним коштів загального фонду державного бюджету можуть здійснювати державні контрольно-ревізійні органи.

Ректор та головний бухгалтер несуть персональну відповідальність за достовірність фінансової, податкової та статистичної звітності Університету.

Головний бухгалтер забезпечує відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку підприємства відповідно до Плану рахунків.

У роботі головний бухгалтер керується чинним законодавством і нормативними документами та методологічними принципами бухгалтерського обліку, забезпечує облік і контроль активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів, подає фінансову звітність у встановленій формі, підписує з ректором грошові і розрахункові документи тощо.

Штат бухгалтерії (додаток Г) складається з головного бухгалтера, 2 заступників головного бухгалтера, а також 12 провідних бухгалтерів, кожен з яких відповідає за свою частку роботи згідно посадової інструкції.

У ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” бухгалтерський облік ведеться за допомогою автоматизованої програми «ИС ПРО: 7.11».

У бухгалтерії документи з моменту їх складання або одержання від інших підприємств та організацій до повного використання й передачі до архіву проходять обробку, передаються з одного робочого місця на інше, тобто проходять певний шлях. На окремих робочих місцях бухгалтерські документи затримуються іноді на кілька днів. Через це обов'язково потрібний контроль за зберіганням документів.

Протягом місяця документи, які обробляються, зберігають в окремих папках або технічних засобах діловодства.

Для того, щоб рух документів мав дійсно упорядкований характер, в графіку документообороту необхідно передбачити якомога більшу кількість позицій щодо процесу створення і обробки первинних документів. Особливо це стає важливим із впровадженням електронних документів, у зв'язку з чим

з'явилась необхідність у висвітленні нових позицій проходження документів, які стосуються особливостей створення та передавання електронних документів, а також використання електронного цифрового підпису.

У ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” в графіку документообігу відображають такі позиції: назва документа; вид документа (внутрішній / зовнішній) та структурний підрозділ, що його створює; підстава для створення документа; посадова особа, що підписує документ; умови використання цифрового підпису, сертифіката ключа та посиленого сертифіката ключа; термін створення документа; термін відправлення або одержання документа (за умовами договорів); умови відправлення або одержання чи передачі документа (засоби інформаційно-телекомунікаційного зв'язку: факс, електронна пошта, мережа Інтернет, пошта); термін проведення в обліку; структурний підрозділ, до якого передається документ; обліковий регістр, в якому відображається або з яким зіставляється документ; термін збереження документу.

У кінці кожного місяця документи поточного місяця формують в окремі папки за ознаками архівного діловодства, тобто згідно з номенклатурою. На обкладинці зазначають назву справи, її номер, рік, місяць, шифр синтетичного рахунку та кількість документів. Документи добирають за певними ознаками групування, нумерації, послідовності здійснення господарських операцій та іншими ознаками.

Для здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю ВНЗ “ПУЕТ” назначається ревізійна комісія у кількості трьох осіб строком на один рік.

Аудитор підприємства здійснює перевірку фінансово-господарської діяльності товариства відповідно до правовими актами України на підставі укладеного з ним договору.

Облікова політика (додаток Д) обстеженого підприємства розроблена відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» .

Бухгалтерський облік майна і господарських операцій ведеться відповідно до П(С)БО і звітністю в Україні та Планом рахунків бухгалтерського обліку за журнально-ордерною системою, з веденням Головної книги.

Щороку університет звітується Центральній спілці споживчих товариств Укоопспілці і надсилає Звіт про результати фінансово-господарської діяльності (додаток Е) і інформацію про виконання кошторису витрат на утримання університету (додаток Ж).

Для аналізу фінансово-господарської діяльності ВНЗ “ПУЕТ” було взято фінансову звітність за 2015-2017р. (додатки К-Ю) і розшифровки дебіторської і кредиторської заборгованості, що університет готує до кожного річного балансу (додатки Я, АА, АБ).

Структура і динаміка майна ВНЗ “ПУЕТ” відображена в таб.номер 1.3.1, побудованій на основі показників з бухгалтерського балансу, форма № 1 (додаток ?).

Таблиця 1.3.1.

Рух майна ВНЗ “ПУЕТ” в 2015-2017 рр.

Показники	На 31.12. 2015 р.	На 31.12. 2016р.	На 31.12. 2017 р.	Відхилення 2017- 2015 шапку я скину		Відхилення 2017- 2016 шапку я скину	
				По сумі Тис. грн.	Темп зміни %	По сумі Тис. грн.	Темп зміни %
Вартість майна в цілому	79604	65740	71861	-7743	90,3	+6121	109,3
Необоротні активи	35435	34386	33325	-2110	94,0	-1061	96,9
В тому числі: основні засоби	29481	28454	27676	-1805	93,9	-778	97,3
Оборотні активи	44169	31354	38536	-5633	87,2	+7182	122,9
В тому числі: запаси	2354	2375	2284	-70	97,0	-91	96,2
Дебіторська	177	192	359	+182	202,8	+167	186,9

заборгованість							
----------------	--	--	--	--	--	--	--

Продовження табл.1.3.1

Показники	На 31.12. 2015 р.	На 31.12. 2016 р.	На 31.12. 2017р.	Відхилення 2017- 2015		Відхилення 2017- 2016	
				По сумі Тис. грн.	Темп зміни %	По сумі Тис. грн.	Темп зміни %
Іншої дебіторської заборгованості	20145	3147	3137	-17008	15,6	-10	99,7
Грошових коштів	16977	21143	27775	+10798	163,6	+6632	131,4

З табл.1.3.1. видно, що за 2017 – 2015 рр. загальна вартість майна (активів) в ВНЗ “ПУЕТ” зменшилась на 7743 тис. грн., або на 9,7%, . Це було спричинене зменшенням і необоротних (на 6,0%) і оборотних активів (на 12,8%). Однак, зменшення вартості майна, в основному, відбулося за рахунок вибуття основних засобів (на 6,1%) і зменшення суми іншої дебіторської заборгованості (на 84,4%). А якщо порівнювати 2017р. і 2016р. то вартість активів збільшилася на 6121 тис. грн., або на 9,3%, що було спричинене збільшенням вартості оборотних активів на 7182 тис. грн., або на 22,9 %.

Спостерігається також збільшення суми дебіторської заборгованості за аналізований період 2017 – 2015 рр.: з 177 до 352 тис. грн. (на 102,8%), оскільки ця стаття оборотних активів відноситься до відносно ліквідного майна. Також помітне збільшення залишків грошових коштів на 63,6%. Також відбулося збільшення і в аналізований період 2017 – 2016 рр. на 167 тис. грн., або на 86,9 %.

Також слід відзначити збільшення суми грошових коштів на 10798 тис. грн. в аналізований період 2017 – 2015 рр. і на 6632 тис. грн. в аналізований період 2017 – 2016 рр., що свою чергу відповідає збільшенню на 63,6 % і 31,4 % відповідно. Однак при цьому важливо виявити, за рахунок яких джерел

зросла вартість активів - за рахунок власних або позикових, що узагальнено в табл. 1.3.2.

Таблиця 1.3.2

Склад джерел формування майна «ВНЗ “ПУЕТ”» в 2015-2017 рр.

Джерела	На 31.12.2015	На 31.12.2016	На 31.12.2017	Зміни 2017- 2015		Зміни 2017- 2016	
				Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Власний капітал	34294	33201	32105	-2189	93,6	-1096	96,7
Довгострокові зобов'язання	44	209	84	+40	190,9	-125	40,2
Короткострокові зобов'язання	45266	32330	39674	-5592	87,6	+7344	122,7
Разом пасивів	79604	65740	71861	-7743	90,3	+6121	109,3
Питома вага власних джерел, %	43,1	50,5	44,7	-	103,7	-	88,5

З таб.1.3.2 випливає, що зменшення активів підприємства пояснюється зменшенням власних капіталу на 6,4% у порівнянні з 2015р. і на 3,3% у порівнянні з 2016р. А сума короткострокових зобов'язань в цілому зменшилася на 12,4% у порівнянні з 2015р., хоча у порівнянні з 2016р. збільшилась на 22,7%. Якщо розглянути довгострокові зобов'язання, то вони навпаки в аналізованому період 2017 – 2015 рр.зросли з 44 тис. грн. до 84 тис. грн (на 90,9%), а в 2017 – 2016 рр. зменшились на 125 тис. грн., або на 59,8%.

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати

самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Розглянемо наступні коефіцієнти, на підставі яких можна зробити висновки про платоспроможність підприємства, що наведені в табл.1.3.3.

Таблиця 1.3.3

Коефіцієнти фінансової стійкості «ВНЗ “ПУЕТ”» в 2015-2017 рр.

Назва показника	Оптимальне значення	Роки			Відхилення за 2015-2017 рр	Темп зміни % не рахується по %	Відхилення за 2016-2017 рр	Темп зміни %
		2015	2016	2017				
Коефіцієнт автономії	0,5	0,405	0,505	0,447	+0,042	110,4	+0,039	88,5
Коефіцієнт відношення залучених і власних засобів	Менше 1	1,319	0,974	1,236	-0,083	93,7	+0,262	126,9
Коефіцієнт забезпеченості і власними оборотними активами	Більше 0,1	0,384	0,674	0,721	+0,337	187,8	+0,047	106,9
Коефіцієнт маневреності	Більше 0,5	0,495	0,637	0,865	+0,370	174,7	+0,228	135,8
Коефіцієнт фінансування	Більше 1	0,757	1,020	0,807	+0,050	106,6	-0,213	79,1

З таблиці 1.3.3 видно, що фінансове становище ВНЗ “ПУЕТ” було менш стійким на початок 2015 р., ніж на кінець 2017р. Покращились коефіцієнти по показаних у рядках конкретні назви і цифри 1,2,3, і 4. Однак, показник у рядку 5 погіршився, але не настільки значно.

Таке фінансове становище пояснюється тим, що в останні роки ВНЗ “ПУЕТ” розширило види діяльності. Воно стало займатися наданням нових послуг та проведенням різних курсів і тренінгів. Проте, резерви для

поліпшення фінансової діяльності підприємства не вичерпані. Певну позитивну роль для покращення показників діяльності університету може проведення періодичного аналізу доходів і витрат.

В умовах становлення і розвитку ринкової економіки кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту і важливим фактором стабілізації фінансового стану.

Вивчення кредиторської заборгованості починається з визначення її питомої ваги у формуванні фінансових ресурсів установи. На 01.01.2017р. питома вага кредиторської заборгованості в сумі по балансу становила 45,0%, а на 31.12.2017р. - 51,2%.

Доцільно вивчити склад і структуру кредиторської заборгованості. Кредиторську заборгованість вивчають в динаміці по підприємству чи установі в цілому, окремих її видах і сумах. Для аналізу використовується тільки достовірна інформація за видами та строками заборгованості. Для цього вивчаються контракти, договори, перевіряється точність записів в боргових зобов'язаннях і відомостей про сплату.

При визначенні реального розміру зниження або підвищення кредиторської заборгованості слід враховувати кредиторську заборгованість з закінченими термінами позовної давності, списану на збільшення фінансування.

Для контролю за кредиторською заборгованістю головний бухгалтер університету готує розшифровки по дебіторській і кредиторській заборгованості до кожного річного балансу (додатки Щ, Ю, Я), що включає в себе найменування і адресу кредитора, з якого часу обліковується заборгованість, суму заборгованості, а також інформацію щодо її погашення.

Для аналізу складу, структури, динаміки кредиторської заборгованості використовуємо цифровий матеріал з балансу за 2015р., 2016р. і 2017р. Розрахунки наведені нижч у таблиці 1.3.4.

Таблиця 1.3.4.

**Склад, структура і динаміка кредиторської заборгованості ВНЗ “ПУЕТ”
за 2015-2017рр.**

№ з/п	Розрахунки з кредиторами	На 31.12. 2015 р.		На 31.12. 2016		На 31.12. 2017		Динаміка			
								Відхилення 2017 р. від 2015 р.		Відхилення (2017-2016) (+, -)	
		тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	Абсолютне, тис. грн	за питомою вагою, %	Абсолютне тис. грн	за питомою вагою, %
1	Поточні зобов'язання за розрахунками:										
	— за товари, роботи, послуги	103	0,23	125	0,38	122	0,31	+19	+0,08	-3	-0,07
	— бюджетом ³	754	1,67	734	2,27	747	1,88	-7	+0,21	+13	-0,39
	— одержаними авансами	40920	90,39	27697	85,67	34925	88,03	-5995	-2,36	+7228	+2,36
	— страхування ^{зі}	951	2,10	998	3,09	986	2,49	+35	+0,39	-12	-0,60
	— з оплати праці	—	—	—	—	3	0,01	+3	+0,01	+3	+0,01
2	Поточні забезпечення	1780	3,93	1849	5,72	1849	4,66	+69	+0,73	—	-1,06
3	Інші поточні зобов'язання	758	1,67	927	2,87	1039	2,62	+281	+0,95	+112	-0,25
4	Усього	45266	100,00	32330	100,0	39674	100,0	-5592	—	+7344	—

Результати розрахунків, наведені в табл.1.3.4, виявляють збільшення суми кредиторської заборгованості університету на 7344 тис. грн, що становить 22,7 % від усіх зобов'язань. При цьому зросла сума авансів одержаних — на 7228 тис. грн, оплата праці — на 3 тис. грн та поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом — на 13 тис. грн, з інших поточних зобов'язань — на 112 тис. грн, при незначному зменшенні поточних зобов'язань за товари, роботи, послуги — на 3 тис.грн та зі страхування — на 12 тис.грн.

Треба зазначити, що найбільшу питому вагу в складі кредиторської заборгованості має заборгованість одержаними авансами (85,67% на початок року 88,03% — на кінець). Виділяються поточні забезпечення (5,72 % на початок року, 4,66 % на кінець року) та за розрахунками зі страхування (3,09 % на початок року, 2,49 % на кінець року).

Зміни в структурі кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги наведено на рис. 1.3.1.

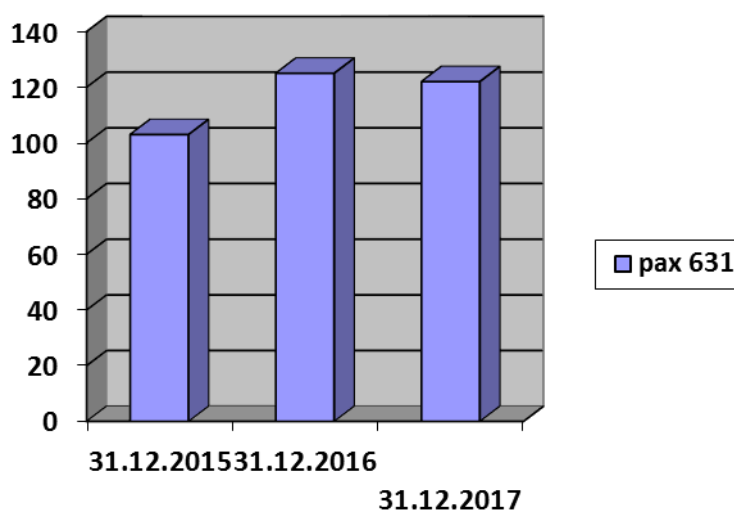

Рис. 1.3.1. Динаміка кредиторської заборгованості ВНЗ “ПУЕТ” за товари, роботи, послуги за 2015-2017рр.

Зміни в структурі кредиторської заборгованості за розрахунками з одержаними авансами наведено на рис. 1.3.2.

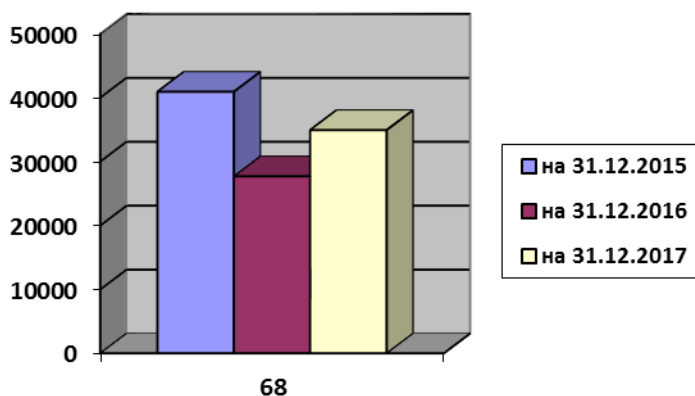

Рис. 1.3.2. Аналіз динаміки структури поточних зобов'язань за розрахунками з одержаними авансами ВНЗ “ПУЕТ” за 2015-2017рр.

Зміни в структурі кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом і страхування наведено на рис. 1.3.3.

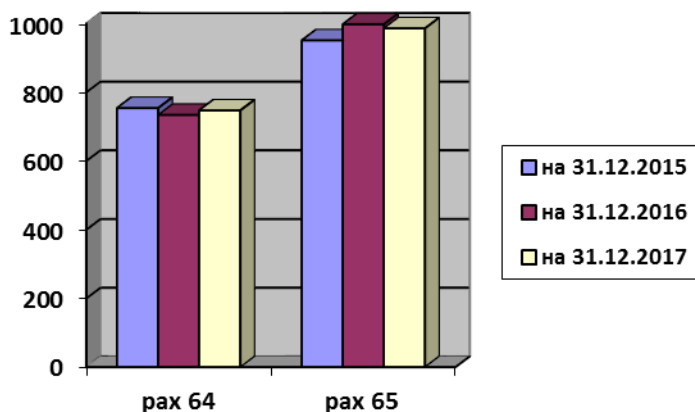

Рис. 1.3.3. Аналіз динаміки структури поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом і страхування ВНЗ “ПУЕТ” за 2015-2017рр.

Зміни в структурі кредиторської заборгованості з оплати праці наведено на рис. 1.3.4.

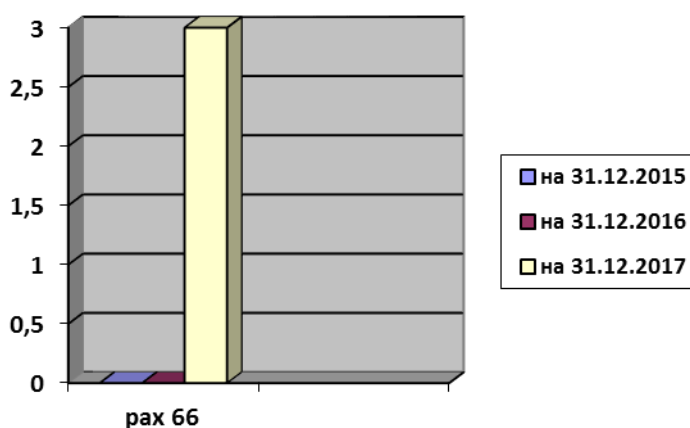

Рис. 1.3.4. Аналіз динаміки структури поточних зобов'язань з оплати праці ВНЗ “ПУЕТ” за 2015-2017рр.

Зростання кредиторської заборгованості університету оцінюємо негативно і керівництву треба звернути на це увагу.

Отже, проаналізувавши кредиторську заборгованість ВНЗ “ПУЕТ” можна сказати, що у порівнянні з 2016р. вона збільшилася, а якщо порівнювати з 2015р. то вона зменшилася, це було викликано зміною суми розрахунків за одержаними авансами.

Найбільшу питому вагу в кредиторській заборгованості складають розрахунки за одержаними авансами, що пояснюється тим, що найбільшу частину в розрахунках з одержаними авансами складає оплата студентів за навчання.

Позитивно можна відзначити відсутність заборгованості з оплати праці, лише 3 тис.грн на кінець 2017р.

А негативним можна вважати наявність великих сум заборгованості з бюджетом і зі страхування.

Отже, ознайомившись із закладом вищої освіти, можна сказати, що фінансово-господарська діяльність університету здійснюється відповідно до кошторису. У ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” бухгалтерський облік ведеться за допомогою автоматизованої програми «ИС ПРО: 7.11».

Проаналізувавши рух майна за аналізований період 2017 – 2015 рр. загальна вартість майна (активів) в ВНЗ “ПУЕТ” зменшилась на 7743 тис. грн., або на 9,7%, . Це було спричинене зменшенням і необоротних (на 6,0%) і оборотних активів (на 12,8%).

Проаналізувавши джерела формування майна дійшли висновку, що зменшення активів підприємство здійснило завдяки зменшенню власних капіталу на 6,4% у порівнянні з 2015р. і на 3,3% у порівнянні з 2016р.

Проаналізувавши фінансове становище дійшли висновку, що фінансове становище ВНЗ “ПУЕТ” було менш стійким на початок 2015 р., ніж на кінець 2017р. Покращились показники у рядках: коефіцієнт автономії, коефіцієнт відношення залучених і власних засобів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами і коефіцієнт маневреності. Правда показник коефіцієнту фінансування погіршився, але не настільки значно, щоб міг значно вплинути на фінансове становище.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1

Зобов'язання можуть утворитися перед постачальниками за відвантажені ними на адресу даного підприємства сировину і матеріали, перед державним бюджетом – за ще не внесеними в бюджет відрахуваннями від чистого доходу, перед працівниками і службовцями – за нарахованою, але ще не виплаченою заробітною платою тощо. В усіх випадках момент сплати коштів не завжди співпадає з моментом отримання матеріалів, проведенням відрахувань до бюджету та нарахуванням. Тимчасове залучення коштів в такій формі носить назву кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість виникає не тільки при розрахунках між покупцями і постачальниками в процесі постачання тощо, але і в зв'язку з іншими господарськими процесами, коли підприємство тимчасово залучає кошти інших підприємств. Кредиторська заборгованість поряд з кредитами банку є джерелом залучених коштів підприємства. Вона, як і позики банку, погашається шляхом перерахування коштів з рахунків підприємства в банку.

Кредиторська заборгованість – це сума, яку повинен сплатити боржник за одержані від постачальника цінності, надані послуги, виконані роботи, нараховану заробітну плату, розрахунки з бюджетом і позабюджетними фондами, тощо.

Також, кредиторська заборгованість – це сукупність боргів суб'єкта господарювання перед іншими суб'єктами. Кредо – значить, вірити. Інші вірять, що підприємство поверне борг.

Метою ведення обліку кредиторської заборгованості є одержання узагальненої інформації про стан взаємозв'язків підприємства з іншими підприємствами і на їх підставі визначення результатів господарювання для надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про стан заборгованості підприємства перед іншими підприємствами.

Завдання обліку кредиторської заборгованості обумовлені вимогами управління господарством, функціонуванням господарського механізму.

Розрахункові відносини між підприємствами призводять до виникнення зобов'язань, як поточних, так і довгострокових. Для підтвердження достовірності відображення у звітності інформації про зобов'язання проводиться незалежна аудиторська перевірка.

Мета аудиту зобов'язань – формування обґрунтованої думки аудитора щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку зобов'язань.

Таким чином головне завдання аудитора полягає в підтвердженні повноти відображення кредиторської заборгованості у звітності та відсутності зобов'язань, які не відображені у звітності.

Отже, проаналізувавши кредиторську заборгованість ВНЗ “ПУЕТ” можна сказати, що у порівнянні з 2016р. вона збільшилася, а якщо порівнювати з 2015р. то вона зменшилася, це було викликано зміною розрахунків з одержаними авансами.

Найбільшу питому вага в кредиторській заборгованості складають розрахунки з одержаними авансами, що і не дивно, адже найбільшу частину в розрахунках з одержаними авансами складає оплата студентів за навчання.

Позитивно можна відзначити те що майже не має заборгованості з оплати праці, лише 3 тис.грн на кінець 2017р.

А негативно можна відзначити те що є великі заборгованості з бюджетом і зі страхування.

Ознайомившись із закладом вищої освіти можна сказати, що фінансово-господарська діяльність університету здійснюється відповідно до кошторису. Що у ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” бухгалтерський облік ведеться за допомогою автоматизованої програми «ИС ПРО: 7.11».

Проаналізувавши рух майна за аналізований період 2017 – 2015 рр. загальна вартість майна (активів) в ВНЗ “ПУЕТ” зменшилась на 7743 тис. грн., або на 9,7%, . Це було спричинене зменшенням і необоротних (на 6,0%) і оборотних активів (на 12,8%).

Проаналізувавши джерела формування майна дійшли висновку, що зменшення активів підприємство здійснило завдяки зменшенню власних капіталу на 6,4% у порівнянні з 2015р. і на 3,3% у порівнянні з 2016р.

Проаналізувавши фінансове становище дійшли висновку, що фінансове становище ВНЗ “ПУЕТ” було менш стійким на початок 2015 р., ніж на кінець 2017р. Покращились показники у рядках: коефіцієнт автономії, коефіцієнт відношення залучених і власних засобів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами і коефіцієнт маневреності. Правда показник коефіцієнту фінансування погіршився, але не настільки значно, щоб міг значно вплинути на фінансове становище.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Порядок документального оформлення договірних відносин та кредиторської заборгованості підприємства

Зобов'язання виникають внаслідок здійснення підприємствам господарських операцій, пов'язаних з отриманням товарів і послуг. Майнові відносини між суб'єктами господарювання, що виникають в результаті здійснення таких операцій, набувають характеру цивільно-правових зобов'язань.

Стаття 151 Цивільного кодексу України наголошує: „У силу зобов'язання одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію, як-от: передати майно, виконати роботу, сплатити гроші та інше або утримання від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання обов'язку.”

Здійснення підприємницької діяльності неминує пов'язане із встановленням взаємозв'язків між суб'єктами господарювання на договірних засадах. В умовах ринкової економіки значно зростає значення договорів, розширюються права підприємств щодо визначення умов договору і формування господарських зв'язків.

Договори, угоди, контракти – основні документи, що передбачають права і обов'язки сторін. Вони є підставами виникнення зобов'язань. Останні також можуть виникати в результаті статутних вимог або бажання підприємства підтримувати свою ділову репутацію.

Для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливим є визначення моменту виникнення зобов'язання, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються.

У бухгалтерському обліку зобов'язання реєструються лише тоді, коли у зв'язку з ним виникає заборгованість. Як правило, заборгованість виникає

після одержання прав використання товарів і послуг. Разом з тим, невиконання укладеної угоди може призвести до штрафних санкцій, заборгованість за якими також має відображатись у бухгалтерському обліку.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання і розкриття її у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 11 «Зобов'язання» від № []. Норми цього Положення застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності, крім бюджетних установ.

Господарські зв'язки з постачальниками будуються на підставі договорів (угод), в яких визначаються: найменування товарів (виж робіт чи послуг), кількість, ціна, терміни і спосіб поставки, порядок розрахунків та ін.

Постачальник на відвантажену продукцію виписує товарні та платіжні документи і направляє до університету.

Розрахунки з постачальниками й підрядчиками проводяться на підставі документів: накладних, рахунків, товарно-транспортних накладних, податкових накладних, актів прийняття робіт (послуг), актів звірки, документів транспортних підприємств.

Дані про вантажі, що надійшли на склад, бухгалтерія отримує разом із звітом матеріально – відповідальної особи, а про оплату платіжних документів постачальника – із банківської виписки, на підставі сформованих платіжних доручень. На підставі цих документів контролюється виконання кожною стороною своїх зобов'язань.

Погашається заборгованість перед постачальниками і підрядниками шляхом безготівкових розрахунків. Безготівкові розрахунки передбачають перерахування певної суми коштів з рахунків університету на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів в електронному вигляді у Клієнт-Банк у формі платіжного доручення.

Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача.

У бухгалтерському обліку визнання зобов'язань під час придбання підприємством матеріальних і нематеріальних цінностей, послуг здійснюється з дотриманням принципу відповідності. Для цього використовується метод нарахування, дотримання якого, з погляду визнання зобов'язань стосовно до своїх кредиторів, потребує від підприємства правильного визначення моменту переходу права власності на відповідні цінності або моменту отримання послуг. Саме на момент переказу права власності, який визначається, наприклад: умовами контракту, за відсутності одночасного розрахунку у грошовій формі з постачальниками та підрядниками виникають зобов'язання за отримані активи.

ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” веде бухгалтерський облік, в тому числі і первинний, згідно Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.

Університет веде облік поточних зобов'язань за розрахунками з авансів одержаних. Зобов'язання, обумовлені авансовою оплатою покупцем освітніх послуг виникає внаслідок угоди, за якою продавець зобов'язується надати послугу за визначеними ціною і якістю. Первинними документами за таких розрахунків є: прибутковий касовий ордер, виписки банк.

Зазвичай аванси одержані це плата студентів за навчання за весь семестр чи навчальний рік.

При проведенні розрахунків по платежах до бюджету первинними документами будуть розрахунки бухгалтерії, податкові накладні, виписки банку, податкова звітність, платіжні доручення. А з підзвітними особами – авансовий звіт, платіжні доручення.

Університет обліковує поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування, оформлює при цьому такі первинні документи: розрахунки і довідки бухгалтерії, Звіт з ЄСВ, виписки банку, платіжні доручення тощо.

Облік особового складу працівників підприємства ведеться відділом кадрів, котрий на кожного прийнятого на роботу працівника заводить особову картку, в якій зазначаються необхідні анкетні дані про працівника і всі зміни, що відбуваються у його роботі.

На всіх працівників, які працюють на підприємстві, ведуться трудові книжки. Вони зберігаються на основному місці роботи. У ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” організований табельний облік робочого часу. Табель – це первинний документ з обліку відпрацьованого часу, який містить відомості про відпрацьований час, понаднормові години роботи, порушення трудової дисципліни і ведеться відповідно до табельних номерів. Табель складається за 7-8 дні до кінця розрахункового періоду в одному примірнику. Підписується табель табельником і керівником структурного підрозділу, затверджується керівником підприємства, після чого здається до бухгалтерії.

Для тих категорій працівників, праця яких оплачується погодинно, табель є основним документом для нарахування заробітної плати.

Різні доплати, які мають місце в Університеті, проводяться за наказами.

Сума заробітної плати, що підлягає до виплати кожному працівнику, визначається у розрахунково-платіжній відомості, де зазначаються:

- сума заробітної плати;
- надбавки і доплати;
- нарахування відпускних та допомоги за листком тимчасової непрацездатності;
- утримання із заробітної плати.

Для виплати заробітної плати оформлюється платіжна відомість.

Заробітна плата може виплачуватись із застосуванням видаткового касового ордера або.

Отже, договір — домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договори є

правовими документами, де сторони визначаються із правами та обов'язками.

Університет укладає з кожним своїм студентом договір на навчання, який діє до закінчення навчання студентом, зі своїми постачальниками на товари та послуги, а також уклав колективний договір зі своїми співробітниками.

Для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливим є визначення моменту виникнення зобов'язання, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються.

У бухгалтерському обліку зобов'язання реєструються лише тоді, коли у зв'язку з ним виникає заборгованість. Як правило, заборгованість виникає після одержання прав використання товарів і послуг. Разом з тим, невиконання укладеної угоди може призвести до штрафних санкцій, заборгованість за якими також має відображатись у бухгалтерському обліку.

2.2. Методика синтетичного та аналітичного обліку кредиторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності

Для обліку довгострокової кредиторської заборгованості підприємства призначені рахунки п'ятого класу, які є пасивними, балансовими. За кредитом рахунків відображається збільшення заборгованості, за дебетом – погашення заборгованості, сальдо означає залишки заборгованості на певну дату (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Призначення рахунків з обліку довгострокових зобов'язань

Код рахунку	Назва рахунку	Призначення рахунку	Код рядка у балансі (звіті про фінансовий стан)

1	2	3	4
50	Довгострокові позики	Облік розрахунків за довгостроковими позиками банків та іншими залученими позиковими коштами у інших осіб, які не є поточними зобов'язаннями	1510

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4
51	Довгострокові векселі видані	Облік розрахунків з постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами за матеріальні цінності, виконані роботи, отримані послуги та за іншими операціями, заборгованість за якими забезпечена виданими векселями та не є поточними зобов'язаннями	1515
52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	Обліку розрахунків з іншими особами за випущеними та сплаченими власними облігаціями строком погашення більше дванадцяти місяців з дати балансу	1515
53	Довгострокові зобов'язання з оренди	Узагальнення інформації про стан розрахунків з орендодавцями за необоротні активи, передані на умовах довгострокової оренди, а також за оборотні матеріальні активи, кошти та цінні папери, отримані за договором оренди цілісного майнового комплексу	1515
54	Відстрочені податкові зобов'язання	Облік суми податків на прибуток, які сплачуватимуться в наступних періодах внаслідок виникнення тимчасової різниці між балансовою вартістю активів або зобов'язань та оцінкою цих активів або зобов'язань, яка використовується з метою оподаткування	1500
55	Інші довгострокові зобов'язання	Узагальнення інформації про розрахунки з іншими кредиторами та за іншими операціями, заборгованість за якими не є поточним зобов'язанням та облік яких не відображається на решті рахунків класу 5 «Довгострокові зобов'язання» (відстрочена відповідно до законодавства заборгованість з податків, зборів, фінансова допомога на зворотній основі тощо	1515

Для обліку розрахунків за довгостроковими кредитами банків та іншими залученими позиковими коштами у інших осіб, які не є поточними зобов'язаннями, призначений рахунок 50 «Довгострокові позики». За кредитом рахунку відображаються суми одержаних довгострокових позик, а також переведення короткострокових (відстрочених), за дебетом - погашення заборгованості за ними та переведення до поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями. Рахунок має такі субрахунки:

- 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті»;
- 502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті»;
- 503 «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті»;
- 504 «Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті»;
- 505 «Інші довгострокові позики в національній валюті»;
- 506 «Інші довгострокові позики в іноземній валюті».

На субрахунках 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті» та 502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті» відображаються суми довгострокової заборгованості банкам за наданий кредит відповідно в національній та іноземній валюті.

На субрахунках 503 «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті» та 504 «Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті» відображаються суми відстроченої заборгованості банкам за кредит, термін погашення якого відстрочено, відповідно в національній та іноземній валюті.

На субрахунках 505 «Інші довгострокові позики в національній валюті» та 506 «Інші довгострокові позики в іноземній валюті» відображаються суми довгострокової заборгованості щодо зобов'язання із залучення позикових коштів, відповідно в національній та іноземній валюті [41].

Типову кореспонденцію рахунків з обліку довгострокових позик представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокових позик

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Отримано довгострокову позику:		
	- в національній валюті	311	50
	- в іноземній валюті	312	50
2	Придбано і фінансові інвестиції за рахунок довгострокових позик	14, 35	50
3	Відображено фактичну вартість акцій власної емісії, викуплених в учасників за рахунок довгострокової позики	45	50
4	Погашено за рахунок довгострокових позик:		
	- довгострокові векселі видані	51	50
	- довгострокові зобов'язання за облігаціями	52	50
5	Переведено короткострокові позики до складу довгострокових у зв'язку зі зміною умов кредитування	60	50
6	Відображено частину довгострокової позики у складі поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями	50	61

Продовж. табл. 2.2

1	2	3	4
7	Відображено позитивну курсову різницю по довгостроковому кредиту в іноземній валюті	50	744
8	Відстрочено довгостроковий кредит банку в національній валюті	501	503
9	Відстрочено довгостроковий кредит банку в іноземній валюті	502	504
10	Переведено довгострокові позики до складу короткострокових	50	60
11	Нараховано відсотки за користування довгостроковою позикою банку	951	684
12	З поточного рахунку підприємства оплачено нараховані відсотки	684	311
13	Погашено з поточного рахунку довгострокову позику банку	50	311

14	Погашено з поточного рахунку поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	61	311
----	---	----	-----

Основою бухгалтерського обліку є первинне спостереження, тобто сприйняття господарських операцій у момент у момент їх здійснення. Таке спостереження здійснюється працівниками підприємства безпосередньо або за допомогою відповідних технічних засобів.

Для збереження та передачі результати спостережень фіксуються на матеріальному носії у вигляді первинного документа.

Кредиторська заборгованість ділиться на довгострокові зобов'язання і короткострокові зобов'язання.

Довгострокових зобов'язань в університеті не має, що є позитивним фактором.

Розрахункові взаємовідносини між постачальниками і університетом виникають в процесі його господарської діяльності. Цим відносинам звичайно передають укладення договорів (контрактів) купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей, договорів підряду на виконання різних робіт, надання послуг тощо.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги ведеться на рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками".

Рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" має такі субрахунки:

- 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками";
- 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками".

В університеті передбачено, що кожний рахунок має аналітичні рахунки (субконто). Наприклад, до рахунку 631 передбачено такі субконто:

- 6311 "Розрахунки з постачальниками за ТМЦ";
- 6312 "Розрахунки з постачальниками за послуги".

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками й підрядниками ведеться в аналітичній відомості в розрізі кожного постачальника.

Типові господарські операції з обліку розрахунків з постачальниками й підрядниками наведені у таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1

Господарські операції з обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками у ВНЗ «ПУЕТ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	Операції з обліку розрахунків за ТМЦ	х	х
1.1	Перераховано постачальнику за запаси	6311	311
1.2	Оприбутковано запаси (сировина, паливо, запчастини і інші матеріали), придбані у постачальників	201, 203, 205, 207, 209	6311
1.3	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	6311
1.4	Оприбутковано МШП, придбані у постачальника	221	6311
1.5	Оплачено постачальникам заборгованість з підзвітних сум	6311	3721
2	Операції з обліку розрахунків за послуги		
2.1	Перераховано постачальнику за послугу 371	6312	311
2.2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	6312
2.3	Відображено вартість послуг постачальника	231, 921, 949	6312

Найбільші суми заборгованості вагу з усіх розрахунків з постачальниками - це комунальні послуги, послуги пошти, послуги зв'язку та інтернету, заправка картриджів, послуги реклами, а при придбанні ТМЦ – найчастіше закупаються будівельні матеріали, комп'ютерна і мультимедійна техніка, продукти харчування, меблі.

Також університет проводить розрахунки із замовниками на умовах передоплати, тобто авансових платежів.

Одержані аванси обліковуються на рахунку 68 „Розрахунки з ін. операціями” на субрахунку 681 „Розрахунки за авансами одержаними”. Тут відображаються аванси за надані освітні послуги.

Розрахунки з коледжами обліковуються на сурахунку 683 „Внутрішньогосподарські розрахунки”, що має два субконто 6831

„Розрахунки з іногор. факультетами” і 6832 „Розрахунки з ВСП ”, що в свою чергу має три субконто 683201 „Миколаївський коледж бізнесу і права”, 683202 „Білгород-Дністровський економіко-правовий коледж”, 683203 „Черкаський кооперативний економіко-правовий коледж”.

Таблиця 2.2.2

Типові господарські операції з обліку розрахунків з іншими операціями у «ВНЗ «ПУЕТ»»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	2	3	4
1	Отримано оплату за навчання на поточний рахунок	311	6810
2	Отримано оплату за навчання в касу	301	6810
3	Відображено дохід від навчання в університеті	6810	7031

Звісно, як і будь-яка організація, університет є платником податків. Нарахування, облік і сплата податків на досліджуваному підприємстві здійснюється згідно з податковим законодавством України.

ВНЗ «ПУЕТ» сплачує як загальнодержавні, так і місцеві податки і збори.

Університет є платником таких податків і зборів:

- ПДФО;
- Податку на додану вартість;
- Плати за землю;
- Екологічного податку;
- Податку на нерухоме майно;
- Військового збору;
- Плати за воду;
- ЄСВ.

Так як, університет є неприбутковою організацією, то він не сплачує податок на прибуток.

Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за всіма видами платежів до бюджету призначений рахунок 64 „Розрахунки за податками й платежами”.

По кредитом рахунку 64 назва відображаються нараховані платежі до бюджету, **по** дебету – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо.

Рахунок 64 має субрахунки:

641 – „Розрахунки за податками”;

642 – „Розрахунки за обов’язковими платежами”;

643 – „Податкові зобов’язання”;

644 – „Податковий кредит”;

На субрахунку 641 „Розрахунки за податками” ведеться облік податків, які нараховуються і сплачуються відповідно до чинного законодавства ВНЗ «ПУЕТ». До даного субрахунка відкриваються аналітичні рахунки за кожним видом податку: 6411 „Розрахунки з ПДФО”, 6412 „Розрахунки з ПДВ”, 6415 „Розрахунки з податку на землю”, 6418 „Розрахунки з екологічного податку”, 6419 „Розрахунки з інших податків”, що в свою чергу має такі субконто: 641901 „Податок на нерухоме майно”, 641902 „Військовий збір”. Те ж саме стосується і субрахунку 642 „Розрахунки за обов’язковими платежами”: 6421 „Плата за воду”, 6422 „Збір за забруднення навколишнього середовища”??, 6423 „Плата за оренду землі”.

«ВНЗ “ПУЕТ”» є платником податку на додану вартість.

Податок на додану вартість обліковується на субрахунку 6412, а також:

643 – „Податкове зобов’язання”;

644 – „Податковий кредит”.

Так як університет є платником ПДВ, він здійснює операції, що є об’єктом оподаткування ПДВ:

видача студентам студентських квитків;

- Надання послуг оренди;
- Надання послуг з проживання в гуртожитку осіб, що не мають статус студента;
- Проведення конференцій;
- Видача посвідчень про вільне володіння українською мовою для держслужбовців;
- Надання послуг з науково-дослідних робіт на замовлення приватних осіб;
- Продаж власної поліграфічної продукції.

Операції, що звільнені від оподаткування ПДВ, включають постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

Таблиця 2.2.3

Кореспонденція рахунків з обліку ПДВ у «ВНЗ «ПУЕТ»»

№ з/п	Зміст операцій	д ^Г	к ^Г
1	Відображено дохід від наданих послуг	361	703
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	703	6412
3	Отримано запаси від вітчизняних постачальників	20,22,28	6311

Продовж. табл. 2.2.3

4	Отримано основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи від постачальників	10, 11, 12 ?? 15	6311
5	Відображено вартість наданих постачальником послуг	23, 92, 91	6312
6	Відображено податковий кредит з ПДВ	6412	6312
7	З поточного рахунку перераховано аванс постачальнику	371	311
8	Відображено податковий кредит з ПДВ	6412	644
9	З поточного рахунку перераховано заборгованість бюджету по ПДВ	6412	311

Інші загальнодержавні й місцеві податки включаються до складу адміністративних витрат (плата за землю, екологічний податок) й нараховуються Д 92 К 641.

Податок на доходи фізичних осіб обчислюється від нарахованої заробітної плати працівників, допомоги з тимчасової непрацездатності, відпускних за ставкою 18 % та відображається в обліку Д 661 К 641, військовий збір – за ставкою 1,5 % та відображається в обліку Д 661 К 642.

У «ВНЗ “ПУЕТ”» застосовується погодинна оплати праці.

Облік заробітної плати в системі розрахунків – це синтетичний облік нарахування і розподілу заробітної плати, визначення належної суми працюючим і віднесення нарахованої оплати праці на відповідні рахунки витрат за статтями і об'єктами калькулювання.

Узагальнення інформації про розрахунки з персоналом з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), а також про неодержану персоналом у встановлений термін суму заборгованості з оплати праці (розрахунки з депонентами) ведеться на рахунку 66 „Розрахунки з оплати праці”, який має 2 субрахунки:

661 „Розрахунки за заробітною платою”;

662 „Розрахунки з депонентами”.

За кредитом рахунку 66 відображаються нарахована працівникам підприємства основна і додаткова заробітна плата, премії, допомога з тимчасової непрацездатності, інші нарахування. За дебетом – виплата заробітної плати, премій, допомогти тощо, а також суми утриманих податків, платежів за виконавчими листами, та інші утримання із сум оплати праці персоналу.

Нараховані, але не одержані персоналом у встановлений строк суми з оплати праці відображаються за дебетом субрахунка 661 та кредитом субрахунка 662.

Субрахунок 661 „Розрахунки за заробітною платою” має такі субконто: 6611 „Розрахунки по заробітній платі”, 6612 „Розрахунки по стипендії”, а субрахунок 662 має такі субконто: 6621 „Розрахунки з депонентами по заробітній платі” і 6622 „Розрахунки з депонентами по стипендії”.

Аналітичний облік розрахунків по заробітній платі має стільки ж рахунків, скільки працюючих на підприємстві за обліковим складом, тобто це облік розрахунків по заробітній платі по кожному працюючому окремо. Сума всіх нарахувань заробітної плати по кожному аналітичному рахунку (тобто по кожному працівнику) дорівнюватиме кредитовому обороту синтетичного рахунка 66 за звітний місяць, тобто сумі нарахованої заробітної плати. Сума всіх утримань за аналітичними рахунками дорівнюватиме дебетовому обороту синтетичного рахунка 66. Сума в графі розрахунково-платіжної відомості „Сума, належна до виплати” аналітичних рахунків дорівнює кредитовому залишку синтетичного рахунка 66. Кредитове сальдо цього рахунка показує заборгованість підприємства робітникам і службовцям на наступне число наступного за звітним місяцем. Розрахунки по оплаті праці ведуться в програмі ІС-ПРО у підсистемі Заробітна плата **И**.

Згідно з Кодексом законів про працю (ст. 74), громадяни, перебувають у трудових відносинах з підприємствами незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також працюють за трудовим договором у юридичної особи, мають право на щорічні основну та додаткову відпустки зі збереженням на їх період місця роботи посади і середнього заробітку.

Законом України „Про відпустки” встановлені діючі в ВНЗ «ПУЕТ» такі види відпусток:

- щорічні основна і додаткова відпустка;
- додаткова відпустка у зв'язку з навчанням;
- соціальні відпустки;
- відпустка без збереження заробітної плати.

Щорічні основні і додаткові відпустки у перший рік роботи надаються працівникам після закінчення 6 місяців безперервної роботи на даному

підприємстві. Щорічні відпустки в другий та наступні роки роботи можуть бути надані працівникові в будь-який час відповідного робочого року.

Тривалість відпусток незалежно від графіків роботи підприємства надається у календарних днях.

В тісному зв'язку із заробітною платою знаходяться розрахунки по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

Згідно ЗУ "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", визначено, що єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Облік розрахунків по страхуванню ведеться на рахунку 65 „Розрахунки за страхуванням”. Цей рахунок балансовий, пасивний. По за кредитом рахунку 65 назва відображаються нараховані зобов'язання за страхуванням, а по дебету – погашення заборгованості та витрачання коштів страхування на підприємстві.

ВНЗ «ПУЕТ» відкриває такі субрахунки до рахунка 65:

- 651 „Розрахунки по ЄСВ”:
- 6511 „ЄСВ 22%”;
 - 651102 „ЄСВ 22% з/п”;
 - 651103 „ЄСВ 22% лікарняні”;
 - 651104 „ЄСВ 22% ЦПХ”;
- 6512 „ЄСВ 8.4%”; 651202 „ЄСВ 8.4% з/п”;
- 651203 „ЄСВ 8.4% лікарняні”;

– 652 „Соцстрах тимчасова втрата працездатності”. Також із заробітної плати працівників щомісячно вираховується 1% профвнесків. Облік розрахунків з профвнесків ведеться по рахунку 685 „Розрахунки по іншим кредиторам” назва на субрахунку 6851 „Профвнески”.

Аналітичний облік ведеться за кожним видом зборів і відрахувань у спеціальній відомості. Бухгалтерський облік розрахунків з оплати праці та страхування наведений в таблиці 2.2.4.

Таблиця 2.2.4

**Бухгалтерський облік розрахунків з оплати праці та страхування в
«ВНЗ “ПУЕТ”»**

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1. Нарахована заробітна плата		
- викладачам	231	6611
- адміністративно-управлінському персоналу	921	6611
2. Утримано із заробітної плати податок на доходи фізичних осіб, військовий збір	6611	6411
3. Утримано із заробітної плати профспілкові внески	6611	6851
4. Перераховано суму заробітної плати, що підлягає зарахуванню на карткові рахунки працівників	6611	311
5. Нараховані суми оплати відпусток персоналу	471	6611

Продовження табл. 2.2.4

6. Нарахована допомога з тимчасової непрацездатності (термін 5 днів)		
- викладачам	231	6611
- адміністративно-управлінському персоналу	921	6611
7. Нарахована допомога з тимчасової непрацездатності за рахунок страхових внесків	378	6611
8. Нарахований ЄСВ		
- Викладацький склад	231	6511
- адміністративно-управлінському персоналу	921	6511
9. Перерахування збору до Пенсійного фонду	6511	311
10. Депонована заробітна плата	6611	6621

Нині в умовах розвитку ринкових відносин відбуваються значні зміни в економічному середовищі. При цьому суттєво підвищується роль фінансової звітності як інформаційного елементу управління підприємством. Така звітність є основним джерелом інформації щодо майнового та фінансового стану суб'єкта господарювання, а також результатів його господарської діяльності. Фінансова звітність відображає всі суттєві зміни в структурі активів, джерел їх утворення (власного та позикового капіталі), результатах господарської діяльності, а також надає зовнішнім і внутрішнім користувачам досить значну інформацію у згрупованому вигляді.

Підвищення значення як фінансової звітності, так і бухгалтерського обліку загалом є наслідком розширення кола суб'єктів управління підприємством, які мають право приймати інвестиційні, фінансові та інші господарські рішення базуючись на обліковій інформації. Відповідно до зростання ролі фінансової звітності в управлінні суб'єктом господарювання значно змінюються і вимоги, що ставляться до неї, зокрема, підвищуються вимоги до якості такої звітності, що визначаються правдивістю, змістовністю та оперативністю даних. Розглядати фінансову звітність слід не тільки з точки зору формування показників та їх використання, але й з урахуванням того, який вона здійснює вплив на управління, яке її місце в загальній структурі всіх видів звітності (податкової, управлінської, статистичної), хто користується її інформацією та яким чином вона подається зовнішнім користувачам. Слід відмітити, що якісна фінансова звітність підвищує впевненість контрагентів суб'єкта господарювання, позиціонує його як надійного партнера та може впливати зі свого боку на форму та зміст потенційних взаємовідносин з постачальниками, покупцями тощо.

Дані про поточні зобов'язання для заповнення Балансу (звіту про фінансовий стан) і інших форм звітності узагальнюються з Оборотно-сальдовому балансі.

Поточні зобов'язання відображаються у пасиві балансу назва підприємства у у третьому розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення» та

у четвертому розділі «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» за сумою погашення.

За всіма податками подається податкова звітність до фіскальних органів, а саме:

- ЄСВ - Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- ПДФО і військовий збір - форма Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ);
- ПДВ - податкова декларація з податку на додану вартість з додатками;
- Екологічний податок - податкова декларація екологічного податку;
- **Податок на нерухоме майно** - податкова декларація з податку на нерухоме майно;
- Плата за землю - податкова декларація з плати за землю ;
- Рентна плата за спеціальне використання води - податкова декларація рентної плати за спеціальне використання води.

Звітність подається за такими адресами: ДПІ у м. Полтава і органам державної статистики.

Звітність складається за допомогою програми ІС-Про, подається каналами зв'язку, а підтвердженням про отримання звітності є квитанція, що приходить цими ж каналами зв'язку, а податкова звітність складається за допомогою програми **Медок** і подається до контролюючих органів каналами Інтернет- зв'язку.

Отже, у «ВНЗ “ПУЕТ”» облік розрахункових операцій автоматизовано. У зв'язку з цим, регістрами обліку поточних зобов'язань на цьому

підприємстві є відповідні машинограми. Оплата за товари та послуги відбувається без затримок згідно встановлених строків у договорі. Оплата праці теж відбувається без затримок, два рази на місяць. Це може свідчити про сумлінність і пунктуальність університету.

Найпитомішу вагу з усіх розрахунків з постачальниками це комунальні неправильні відмінки послуги, послуги пошти, послуги зв'язку та інтернету, заправка картриджів, послуги реклами, а з ТМЦ це будівельні матеріали, комп'ютерна і мультимедійна техніка, продукти харчування, меблі. Повтор

Університет є платником таких податків і зборів: ПДФО, Податку на додану вартість, Податку на землю, Екологічного податку, Податку на нерухоме майно, Військового збору, Плати за воду, ЄСВ. Так як, університет є неприбутковою організацією, то він не сплачує податок на прибуток.

2.3. Напрями вдосконалення обліку кредиторської заборгованості підприємства

Оцінка в бухгалтерському обліку необхідна в процесі господарювання при надходженні і вибутті активів; при виникненні прав і зобов'язань; при здійсненні таких операцій, як: купівля-продаж, оренда майна, застава, страхування, інвестування. Переоцінка основних засобів, виділення часток у статутному капіталі при створенні підприємств та в процесі діяльності, об'єднанні підприємств, встановленні ціни на акції, ліквідації підприємства, встановленні ціни розміщених емітованих акцій, і т.ін.

Активи та зобов'язання утворюють основний кістяк бухгалтерського балансу. Залишки активів та зобов'язань на кінець звітного періоду відображаються у балансі і показують їх наявність на звітну дату. Фактично всі наявні цінності та власний і залучений капітал, за рахунок якого вони утворені, зафіксовані в балансі. З цієї причини вибуття активів та погашення зобов'язань протягом звітного періоду розглядаються як списання їх з

балансу. Тому логічним є той факт, що вибуття об'єктів в обліку оцінюють так, як вони відображені в балансі. Водночас, сучасна система бухгалтерського обліку передбачає диференційований підхід до оцінки об'єктів для відображення операцій з їх вибуття.

Кожен об'єкт бухгалтерського обліку, незалежно від того, на якій стадії кругообігу капіталу він перебуває, завжди оцінюється в бухгалтерському обліку за історичною чи поточною вартістю. Обрання того чи іншого способу оцінювання залежить від базової оцінки, специфічних особливостей об'єкта оцінки та виду господарської операції.

Формулювання мети оцінки дає змогу встановити повне і правильне найменування об'єкта оцінки, вид активів, які оцінюються, вид майнових прав, які оцінюються, дату оцінки. Неправильно сформульована мета спричиняє використання неадекватної методики і внаслідок цього помилковий результат оцінки активів та зобов'язань.

Оцінки, які використовуються різними функціями управління або є їх результатом, мають одну спільну властивість - у вартісному вимірі відтворюють різні аспекти господарської діяльності або економічної діяльності. Диференціація економічних оцінок може відбуватися за їх метою або сферою застосування, методом розрахунку та джерелом вихідних даних.

Поняття «оцінка» в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та П(С)БО використовується у тлумаченнях принципу бухгалтерського обліку, сутності активів, зобов'язань, доходів і витрат, змісту облікової політики, а також фігурує у формулюванні принципів бухгалтерського обліку.

Згідно з П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», облікова оцінка - це попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами. Інакше кажучи, це приблизна величина, яка визначається підприємством, спираючись на минулий досвід і наявну інформацію.

Підхід до тлумачення оцінки як до процесу вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку і як до процесу створення якісних характеристик облікової інформації втілено у трьох принципах підготовки фінансової звітності, сформульованих у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Це принципи безперервності діяльності, історичної (фактичної) собівартості та обачності.

Враховуючи принцип безперервності діяльності, зобов'язання підприємства оцінюють, враховуючи припущення, що його діяльність триватиме й надалі. Щодо принципу історичної (фактичної) собівартості, то на його основі визначено пріоритет оцінки активів, враховуючи витрати на їх виробництво та придбання. Проте найважливішим принципом, який необхідно застосовувати в процесі оцінки зобов'язань, є принцип обачності. Він передбачає використання в бухгалтерському обліку методів оцінки, які запобігають заниженню сум визнаних зобов'язань.

У параграфі 99 Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів, під оцінкою розуміють процес визначення грошових сум, за якими мають визнаватися і відображатися елементи фінансових звітів в балансі та в звіті про прибутки та збитки. Це передбачає вибір певної бази (основи) оцінки.

Отже, найчастіше трактують оцінку як елемент методу бухгалтерського обліку. Завдяки цьому вона має зв'язок з усіма його складовими і забезпечує дотримання таких вимог до балансу, як правдивість і реальність.

Нормативна база з бухгалтерського обліку в Україні щодо оцінки об'єктів бухгалтерського обліку при їх визнанні і відображенні в балансі загалом відповідає Міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (МСБО). Це обумовлено тим, що положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) розроблялися на основі МСБО, тому в них відображено особливості сучасної міжнародної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Питання оцінки належить до таких особливостей. Проте, у МСБО та у П(С)БО не чітко сформульовані положення щодо того, за якою оцінкою об'єкти бухгалтерського обліку мають оцінюватися при визнанні і відображенні в балансі. Щодо МСБО, то це не можна вважати недоліком, оскільки вони є узагальненням світової практики і висвітлюють тільки концептуальні засади обліку та мають рекомендаційний характер. Що ж стосується національних П(С)БО, то варто було б зазначити, що питання оцінки об'єктів обліку повинні бути більш конкретизованими, щоб запобігти неточностям при складанні звітності.

Дослідити і класифікувати підходи до оцінки зобов'язань, що використовуються у бухгалтерському обліку, за національною нормативною базою неможливо, оскільки в ній відсутній окремий документ подібний до Концептуальної основи складання і подання фінансових звітів, який би висвітлював загальні підходи до оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку. Тому звернемося до оцінки зобов'язань відповідно до Концептуальної основи.

Зобов'язання у міжнародній практиці оцінюються за однією з чотирьох видів вартості: історичною, поточною, вартістю реалізації та теперішньою. Однак найчастіше основою оцінки, яку приймають суб'єктами господарювання для складання фінансових звітів, є історична собівартість. Вона, як правило, комбінується з іншими видами оцінки. Наприклад, запаси у міжнародній практиці, як правило, відображаються за найнижчою з двох оцінок – собівартістю або чистою вартістю реалізації, а пенсійні зобов'язання відображаються за їхньою теперішньою вартістю. Більше того, деякі суб'єкти господарювання використовують як основу поточну собівартість у відповідь на нездатність облікової моделі історичної собівартості відображати вплив зміни цін на немонетарні активи.

Окремі дослідники вважають, що поточна вартість робить облікові дані реалістичнішими, придатнішими для прийняття управлінських рішень. Поточна вартість за методами визначення поділяється на поточну вартість

придбання, експертну оцінку, справедливу оцінку. Своєю чергою, поточна вартість придбання відрізняється від історичної вартості тим, що враховує чинник інфляції, а також динаміку цін на такі активи.

У П(С)БО 11 „Зобов'язання“ виділено підрозділ „Визнання та оцінка зобов'язання“, а інформація про види оцінки зобов'язань, в яких випадках вони застосовуються, про критерії визнання зобов'язань, відсутня. Лише в п. 12 зазначено, що поточні зобов'язання відображаються у балансі за сумою погашення, тобто недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства, але ж не до всіх поточних зобов'язань можна застосувати таке твердження. Щоб розібратися з оцінкою поточних зобов'язань, ми змушені звертатися до інших П(С)БО. Однак, якщо проаналізувати інші П(С)БО, то у них зазначається у якому рядку балансу відображається та чи інша стаття поточних зобов'язань, але за якою оцінкою не зазначено. На нашу думку, ці моменти повинні бути передбачені в П(С)БО 11.

Розглянемо підходи до оцінки окремих видів поточних зобов'язань.

Короткострокові кредити банків є сумою заборгованості підприємства перед банківськими установами за отриманими позиками. Погашення короткострокової позики передбачається протягом дванадцяти місяців з дати її отримання. Н.М. Малюга позики, отримані підприємством, пропонує оцінювати одним з двох способів:

- 1) з обліком процентів, належних до сплати на кінець звітного періоду за договорами позики;
- 2) без обліку процентів, належних до сплати на кінець звітного періоду за договорами позики.

МИ не погоджуємося з такою думкою, адже в сучасних умовах отримання підприємством короткострокової позики призводить до виникнення зобов'язань перед банківською установою за основною сумою боргу та за нарахованими відсотками. Нараховуючи відсотки за кредит,

підприємство збільшує не тільки свої поточні зобов'язання, а й фінансові витрати. Отже, на нашу думку, доцільно оцінювати зобов'язання за позикою за теперішньою вартістю.

Однак, на практиці окремі підприємства, які мають на поточному рахунку кошти, нараховують відсотки без відображення їх у складі поточних зобов'язань, а прямо відносять на фінансові витрати. Такі дії є методологічно неправильними, бо при складанні балансу, якщо відсотки нараховуються на дату балансу, але не сплачуються, така сума відсотків випадає із загального підсумку валюти балансу. Неправильне відображення нарахування і сплати відсотків у бухгалтерському обліку викривляє реальний фінансовий стан підприємства, зменшує власний капітал та збільшує зобов'язання.

Виникнення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги відображає суму грошових коштів, яку має сплатити підприємство своїм кредиторам в результаті її погашення. В умовах фінансової кризи договори між підприємствами укладаються на нетривалий період та передбачають погашення зобов'язань протягом тижня чи місяця, а фактично перерахування коштів затягується до 6–8 місяців. Такі відносини псують стосунки підприємств з кредиторами, підривають довіру партнерів. Тому, на нашу думку, доцільно було б при укладанні договорів в одному з пунктів передбачити коригування суми зобов'язання на індекс інфляції.

Отже, при виникненні зобов'язання підприємство-боржник буде прагнути якнайшвидше його погасити, щоб уникнути зайвих витрат коштів при швидких темпах інфляції. В свою чергу, кредитори будуть впевненіше почувати себе на ринку у зв'язку з швидким поверненням оборотних коштів, які знову можна залучити в обіг. Прийняття такої умови, на нашу думку, є вигідним як для покупців, так і для продавців товарів, робіт, послуг. Зокрема, покупець, отримуючи товар, не сплачує кошти за нього відразу, а погашає заборгованість пізніше з коригуванням на індекс інфляції. У цьому випадку йому не потрібно брати позику для купівлі товару, адже можна вважати, що підприємство-продавець позичило кошти підприємству-покупцю, тобто

зобов'язання будуть оцінюватися шляхом дисконтування наявної заборгованості. Зі свого боку, покупець, витрати якого пов'язані зі сплатою за отримані товари, може віднести на фінансові витрати, тобто прирівняти непогашену суму боргу до позикового капіталу. Для продавця така умова сприяє насамперед реалізації товарів, розширенню ринку збуту, а запізнений платіж він отримує з доходом, скоригованим на індекс інфляції. Отже, кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги доцільно оцінювати за поточною вартістю придбання, оскільки вона враховує чинник інфляції і динаміку цін.

Системність розрахунків обумовила характер змісту пропозицій щодо удосконалення формування облікової політики та методики відображення інформації про них у бухгалтерському обліку. В обліковій політиці у відношенні обліку розрахунків способи документування розкриваються наступним чином: наводиться перелік документів, на бланках, розроблених підприємством, а безпосередньо форми бланків затверджуються у додатках; затверджується список осіб, які мають право підписувати первинні документи, а також можливі підстави для використання факсиміле, печаток та штампів підприємства; затверджуються способи захисту інформації та зберігання електронних документів. Рекомендую використання зведеного розпорядчого документу “Реєстр документів до сплати” (рис. 2.3.1) з метою поліпшення контролю за доцільністю, обґрунтованістю та необхідністю платежів. Також нами розроблено зразок графіку документообороту за операціями розрахунків, в якому враховані особливості створення / передавання / отримання електронних документів, а також використання електронного підпису.

Ректор _____ О.О.Нестуля				Затверджую:
				“ 18 ” вересня 2019 р.
Реєстр документів до сплати ВНЗ “ПУЕТ” за “18” вересня 2019 р. <small>(назва підприємства) (дата)</small>				
№ з/п	Кому платити	№ і дата документу	За що платити	Сума
1	ДП “Донмаш”	№15 від 14.09.19	За оренду в серпні 2019р.	180-00
2	ТОВ “Корунд”	№24-56 від 17.09.19	За меблі	2400-00
3	АТ “Техніка”	№04184 від 16.09.19	За ремонт принтера	80-00
	РАЗОМ:			2660-00
Виконавець _____ бухгалтер А.В. Могила				

Рис. 2.3.1 Зведений документ “Реєстр документів до сплати” [авторська розробка]

Пропоную затверджувати в обліковій політиці перелік посадових осіб, які повинні входити до складу комісії з інвентаризації розрахунків, а також розробити форму Акту звірення заборгованості, яка відрізняється тим, що має інформацію відносно отриманих податкових документів на підтвердження розрахунків підприємства з податку на додану вартість.

Сьогодні міжнародна практика не дає остаточної відповіді на питання, чи доцільно оцінювати за справедливою вартістю кредиторську заборгованість і чи має така оцінка враховувати власний кредитний ризик підприємств.

У літературі є актуальним твердження, що за ринковою вартістю не буде здійснений облік таких статей балансового звіту, як довгострокові активи та довгострокові боргові зобов'язання, тобто їх облік вестиметься за первісною вартістю. Щодо зобов'язань перед бюджетом, то я пропоную оцінювати цей вид заборгованості за сумою погашення. Вчасно не сплачені податки призводять до виникнення пені та застосування штрафних санкцій до підприємства – платника податку, які необхідно відображати в обліку збільшенням інших витрат операційної діяльності. Якщо ж підприємство погасило заборгованість перед бюджетом, а пеня за прострочення платежу не була нарахована, то у цьому випадку при проведенні аудиторської перевірки

виявляється помилка, і підприємство повинно відкоригувати зобов'язання перед бюджетом у складі інших операційних витрат, а зобов'язання перед бюджетом повинні бути збільшені на суму пені.

Таким чином, оцінка є елементом методу бухгалтерського обліку. За допомогою оцінки вимірюють вартість об'єктів бухгалтерського обліку та створюють основу якісної обліково-аналітичної інформації для ефективного управління підприємством.

З метою детальнішого розкриття вимог щодо визнання та оцінки поточних зобов'язань в обліку, наведених у П(С)БО 11 „Зобов'язання“ та їх доповнення, доцільно було б рекомендувати Міністерству фінансів України розробити методичні рекомендації з обліку поточних зобов'язань, в яких би розкривалась інформація щодо використання видів оцінки, наводилась методика розрахунку вартостей для різних видів поточних зобов'язань та умови відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності.

Оцінка зобов'язань відповідно до Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів передбачає використання однієї з чотирьох видів вартості: історичної, поточної, вартості реалізації та теперішньої. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю реалізації. Проте не до всіх видів поточних зобов'язань доцільно застосовувати таку вартість. Зокрема, зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю.

Отже, ми дійшли висновку, що питання оцінки поточних зобов'язань та їх відображення в бухгалтерському обліку потребують подальших наукових досліджень.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2

Здійснення господарської діяльності неминуче пов'язане із встановленням взаємозв'язків між суб'єктами господарювання на договірних засадах. В умовах ринкової економіки значно зростає роль договорів, розширюються права підприємств щодо визначення умов договору і формування господарських зв'язків.

Договір — домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договори є правовими документами, де сторони визначаються із правами та обов'язками.

Університет укладає з кожним своїм студентом договір на навчання, який діє до закінчення навчання студентом, зі своїми постачальниками на товари та послуги, а також уклав колективний договір зі своїми співробітниками.

Для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливим є визначення моменту виникнення зобов'язання, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються.

У бухгалтерському обліку зобов'язання реєструються лише тоді, коли у зв'язку з ним виникає заборгованість. Як правило, заборгованість виникає після одержання прав використання товарів і послуг. Разом з тим, невиконання укладеної угоди може призвести до штрафних санкцій, заборгованість за якими також має відображатись у бухгалтерському обліку.

У «ВНЗ “ПУЕТ”» облік розрахункових операцій автоматизовано. У зв'язку з цим, регістрами обліку поточних зобов'язань на цьому підприємстві є відповідні машинограми. Оплата за товари та послуги відбувається без затримок згідно встановлених строків у договорі. Оплата праці теж відбувається без затримок, два рази на місяць. Це може свідчити про сумлінність і пунктуальність університету.

Найпитомішу вагу з усіх розрахунків з постачальниками це комунальні послуги, послуги пошти, послуги зв'язку та інтернету, заправка картриджів,

послуги реклами, а з ТМЦ це будівельні матеріали, комп'ютерна і мультимедійна техніка, продукти харчування, меблі.

Університет є платником таких податків і зборів: ПДФО, Податку на додану вартість, Податку на землю, Екологічного податку, Податку на нерухоме майно, Військового збору, Плати за воду, ЄСВ.

Так як, університет є неприбутковою організацією, то він не сплачує податок на прибуток. Що ж стосується національних П(С)БО, то варто було б зазначити, що питання оцінки об'єктів обліку повинні бути більш конкретизованими, щоб запобігти неточностям при складанні звітності.

Дослідити і класифікувати підходи до оцінки зобов'язань, що використовуються у бухгалтерському обліку, за національною нормативною базою неможливо, оскільки в ній відсутній окремий документ подібний до Концептуальної основи складання і подання фінансових звітів, який би висвітлював загальні підходи до оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку.

Таким чином оцінка є елементом методу бухгалтерського обліку. За допомогою оцінки вимірюють вартість об'єктів бухгалтерського обліку та створюють основу якісної обліково-аналітичної інформації для ефективного управління підприємством.

З метою детальнішого розкриття вимог щодо визнання та оцінки поточних зобов'язань в обліку наведених у П(С)БО 11 „Зобов'язання“ та їх доповнення, доцільно було б рекомендувати Міністерству фінансів України розробити методичні рекомендації з обліку поточних зобов'язань, в яких би розкривалась інформація щодо використання видів оцінки, наводилась методика розрахунку вартостей для різних видів поточних зобов'язань та умови відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності.

Оцінка зобов'язань відповідно до Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів передбачає використання однієї з чотирьох видів вартості: історичної, поточної, вартості реалізації та теперішньої. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання оцінюються засумою погашення, тобто за вартістю реалізації. Проте не до всіх видів поточних

зобов'язань доцільно застосовувати таку вартість. Зокрема, зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю.

Отже, дійшовши висновку, що питання методики оцінки поточних зобов'язань та їх відображення в бухгалтерському обліку потребують подальших наукових досліджень.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

3.1. Організація і планування аудиту кредиторської заборгованості

Процес аудиторської перевірки має здійснюватися упорядковано, у певній послідовності. Адже аудит конкретного підприємства являє собою цілісну систему, механізм контролю, ефективна дія якого забезпечується чітким дотриманням його технології і методики проведення.

Аудит можна розглядати як технологічний процес, у якому необхідні аудиторські процедури здійснюються в установленому порядку і реалізуються за допомогою сукупності організаційних, методичних і технічних методів, способів та прийомів. Виходячи із часу, змісту і призначення виконуваних аудитором процедур, процес аудиторської перевірки умовно можна поділити на окремі складові, тобто етапи.

Перший етап – планування. Цей етап включає попереднє ознайомлення з бізнесом клієнта і може бути поділений на такі складові:

- 1) Організаційна підготовка:
 - відбувається обмін листами між аудитором і клієнтом, відбувається збір інформації про клієнта;
 - складається договір на проведення аудиту;
 - формується бригада або підбирається окремий аудитор;
 - видається наказ керівника аудиторської фірми на проведення аудиту;
 - видається завдання на перевірку.
- 2) Методична підготовка:
 - відбувається збір і оцінка відомостей про клієнта з попереднім ознайомленням із його звітністю та станом внутрішнього контролю;
 - здійснюється попередня аналітична перевірка;

- здійснюється перевірка системи внутрішнього контролю;
- здійснюється попередня оцінка ризиків суттєвих викривлень фінансової звітності та пов'язаної з нею інформації;
- розробляється загальний план перевірки та плани за конкретними об'єктами;
- складається програма аудиту за конкретними об'єктами;
- розробляються процедури тестування;
- розробляються незалежні аудиторські процедури.

Результатом даного етапу є вибір підходу до перевірки: системно-орієнтованого або підтверджуючого. На основі отриманих результатів розробляється загальний план і програма аудиту фінансової звітності.

Другий етап – основний. Він поділяється на дві стадії: тестування на відповідність та тестування класів операцій і залишків рахунків.

Тестування на відповідність передбачає оцінку СВК клієнта. Він може бути пропущений, якщо аудитор на початку перевірки вирішить не проводити тестування СВК, а одразу перейти до наступного етапу – безпосередньо перевірки фінансової звітності.

Результатом даного етапу є оцінка ризику контролю, розрахунок ризику невиявлення і на підставі цього – формування плану для тестів операцій і залишків рахунків.

На основі проведення тестів на відповідність аудитор приймає рішення про внесення корегувань до програми перевірки.

Під час тестування класів операцій і залишків рахунків аудитору необхідно оцінити достовірність доказів, отриманих на першому та другому етапах, і визначити критерії оцінки шахрайства та помилки для тестів на суттєвість. Далі розробляється план використання детальних тестів і аналітичних процедур залежно від встановленого рівня суттєвості. Потім проводяться процедури по суті, зокрема здійснюється тестування класів операцій, тестування елементів сальдо, за результатами яких уточнюється

розмір ризику і суттєвості. Після цього оцінюються та узагальнюються одержані результати.

Результатом даного етапу є отримання достатньої кількості доказів для висловлення думки про фінансову звітність, відповідність її обліковій політиці та встановленим критеріям. Аудитор уже має достатньо доказів для складання попередньої думки про фінансову звітність.

Третій етап – завершальний. На цьому етапі аудитору необхідно:

- згрупувати виявлені недоліки;
- скласти накопичувальні відомості порушень, аналітичні таблиці, розрахунки, графіки;
- узагальнити та відобразити результати перевірки в звіті аудитора про виконану роботу (листі інформування найвищого управлінського персоналу) та в аудиторському висновку (звіті незалежного аудитора);
- обговорити результати аудитора з найвищим управлінським персоналом;
- розробити проект профілактичних та попереджувальних дій.

Результатом даного етапу є сформована думка, оформлена у вигляді аудиторського висновку відповідного виду.

В Україні прийнято для замовлення аудиторських послуг письмово звертатися до аудиторської фірми (аудитора) у вигляді листа-замовлення.

Аудиторська фірма вивчає лист-замовлення і визначається із наявністю передумов для надання аудиторських послуг.

Після того, як всі моменти аудитором проаналізовано, досягнуто взаєморозуміння між аудитором і клієнтом, у випадку згоди на проведення аудиту, аудитор направляє клієнту лист-угоду на проведення аудиту, в якому викладені письмово істотні умови завдання з обов'язкового аудиту. Лист підписується керівником фірми і направляється клієнтові з аудиту як оферта.

Визначимо рівень суттєвості для ВНЗ “ПУЕТ”.

За даними бухгалтерської звітності визначаються базові фінансові показники, перераховані в графі 1 табл.3.1.1. Їх значення заносяться в графу

2 в грошових одиницях, в яких підготовлена бухгалтерська звітність. Від цих показників беруться відсоткові частки, наведені в графі 3, а результат заноситься в графу 4.

Таблиця 3.1.1.

Визначення рівня суттєвості по ВНЗ «ПУЕТ» за 2017р.

Найменування базового показника	Значення базового показника	Частка, %	Значення, яке використовується для знаходження рівня суттєвості
Прибуток	0	5	0
Фінансовий результат до оподаткування	1114	2	22,28
Валюта балансу	71861	2	1437,22
Власний капітал	32105	10	3210,50
Загальні витрати	1114	2	22,28

Крім того, як видно з даних табл. 3.1.1, розкид імовірних значень суттєвості в абсолютному вираженні досить широкий. При визначенні рівня суттєвості необхідно враховувати, який з використовуваних базових показників найкращим чином відображає специфіку умов діяльності організації. Так, якщо її доходи значно коливаються, в якості бази при визначенні рівня суттєвості вибирають валюту балансу. Якщо організація, що підлягає аудиту, належить до галузі з високою динамікою активів, то краще використовувати показник обсягу реалізації або балансового прибутку.

Далі слід визначити єдиний рівень суттєвості, для цього нам необхідно проаналізувати числові значення, записані в графі 4 табл. 3.1.1, і розрахувати на їх основі середню величину:

$$(0 + 22,28 + 1437,22 + 3210,50 + 22,28) : 5 = 938,46 \quad (3.1.1)$$

Аудитор може відкинути значення, які значно відхиляються у більшу і (або) меншу сторону від середнього значення. В тексті правила (стандарту)

аудиторської діяльності «Суттєвість та аудиторський ризик» є протиріччя. Аналізовані величини слід порівнювати з іншими величинами, а не з середнім значенням. Значить, уже до розрахунку середньої аудитор міг відкинути найменше значення – 22,28 і найбільше значення – 3210,50. Проте, граничні значення порівнюються не з іншими величинами, а з розрахованою на базі всіх показників середньою величиною.

Для аналізованого підприємства це значення 22,28 тис. грн. і 3210,50 тис. грн.

$$(3210,50-938,46): 938,46 \times 100\% = 242,10 (\%). \quad (3.1.2)$$

Найменше значення відрізняється від середнього на:

$$(938,46-22,28): 22,28 \times 100\% = 4112,12 (\%). \quad (3.1.3)$$

На базі залишилися показників розраховується середня величина:

$$(1437,22 + 22,28): 2 = 729,75 (\text{тис. грн.}) \quad (3.1.4)$$

Для зручності подальшої роботи середнє значення можна округлити, але так, щоб після округлення воно змінилося не більше ніж на 20%, наприклад до 800 тис. грн.:

$$(800-729,25): 729,25 \times 100\% = 9,63\%. \quad (3.1.5)$$

Таким чином, величина 800 тис. грн. є єдиним показником рівня суттєвості при аудиті у ВНЗ “ПУЕТ”.

Система внутрішнього контролю - це сукупність організаційних заходів, методик і процедур, що використовуються керівництвом підприємства в якості засобів для впорядкованого і ефективного ведення фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечення збереження активів, виявлення, виправлення та запобігання помилок і спотворення інформації, а також своєчасної підготовки фінансової звітності .

В ході аудиту кредиторської заборгованості аудитор повинен надати відповіді на запитання, відображені в таблиці 3.1.2. По За результатами тестування оцінюється система внутрішнього контролю і бухгалтерського

обліку кредиторської заборгованості, оцінка порівнюється із первинною оцінкою, отриманою на стадії планування аудиту.

Таблиця 3.1.2

Аудиторська фірма “АНГА”.

Підприємство, що перевіряється ВНЗ «ПУЕТ»

Аудиторський ризик _____

Склад команди з аудиту: Могила А.В.

План аудиту «ВНЗ “ПУЕТ”»

За період 01.01.2015 – 31.12.2017 рр.

у термін з 01.03.2018 р. до 14.03.2018 р.

№	Завдання аудиту	Термін проведення	Виконавці	Примітки
I. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ				
1.	Звірення залишку заборгованості за даними Головної книги з залишками в облікових регістрах	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
2.	Перевірка наявності актів звірки і відповідності їх даним аналітичного і синтетичного обліку	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
3.	Визначення великих кредиторів і складання їхнього переліку	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
4.	Направлення запитів на підтвердження заборгованості.	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
5.	Перевірка наявності договорів, що передбачають авансову оплату	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
6.	Перевірка правильності оформлення документів на одержання і своєчасне надання їх у бухгалтерію.	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	

Продовж. ення табл.3.1.2

№	Завдання аудиту	Термін проведення	Виконавці	Примітки
7.	Перевірка повноти і своєчасності оплати рахунків на основі регістрів обліку	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
8.	Направлення запитів постачальникам на предмет	01.03.18-	Могила	

	підтвердження ними одержання векселів	14.03.18	А.В.	
9	Перевірка розрахунків по товарообмінних операціях: - наявність договору; - акта взаємозаліку; - застосування звичайних цін; - застосування кореспонденції рахунків	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
10.	Звернення особливої уваги на закриття кредиторської заборгованості "незвичайними" бухгалтерськими записами, об'єднання дебіторської і кредиторської заборгованості, сторнування одержаних товарів (робіт ,послуг) необгрунтоване списання заборгованості на доходи, перенесення її на інші рахунки балансу	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
11.	Перевірка правильності відображення КЗ у балансі	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
12.	Перевірка на наявність у складі КЗ отриманих претензій.	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
13.	Перевірка результатів проведення інвентаризації КЗ.	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
14.	Проведення вибіркової перевірки з метою звірення рахунків, накладних, отриманих від постачальників, з даними складського і бухгалтерського обліку	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
15.	Пошук невідображених зобов'язань шляхом тесту відсікання.	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
II. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ПО АВАНСАХ ОТРИМАНИХ				
1.	Перевірка того, що залишок по рахунку 681 містить: - усі види авансів і передплат, отриманих підприємством, незалежно від видів валют і видів діяльності; - усі поточні аванси повинні бути погашені протягом операційного циклу чи 1 2 місяців з дати балансу, - суми авансів, отримані винятково в коштах	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	
2.	Звірення залишку заборгованості за даними Головної книги з залишками в облікових регістрах	01.03.18- 14.03.18	Могила А.В.	

Продовж. ення табл.3.1.2

№	Завдання аудиту	Термін проведення	Виконавці	Примітки
3.	Перевірка наявності актів звірки і відповідності їх даним аналітичного і синтетичного обліку	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
4.	Визначення кредиторів, від яких отримані великі суми авансів	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
5.	Перевірка наявності договорів і їх реєстрації в спеціальному журналі	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
6.	Перевірка правильності відображення КЗ у балансі НАЗВА.	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
7.	Перевірка на наявність у складі КЗ отриманих претензій	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
8.	Складання реєстру визначення заборгованості з терміном позовної давності, що минув, причини її виникнення	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
ІІІ. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ІНШИМИ КРЕДИТОРАМИ				
1.	Перевірка обґрунтованості віднесення КЗ на доходи	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
2.	Перевірка того, що залишок по рахунку 685 у собі містить: - поточну заборгованість по іншій звичайній діяльності (крім операційної); - заборгованість підприємства по операціях некомерційного характеру з навчальними і науково-дослідними закладами; - будь-яку КЗ, для якої не передбачено окремого рахунку відповідно до Плану рахунків; - заборгованість з наймачами квартир і особами, що проживають у гуртожитках ЖКХ підприємства	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	

Склав _____

Перевірив _____

Після складання плану аудиту необхідно скласти програму аудиту табл.3.1.3.

Таблиця 3.1.3

Аудиторська фірма “АНГА”

Підприємство, що перевіряється ВНЗ «ПУЕТ»

Аудиторський ризик _____

Склад команди з аудиту: Могила А.В.

Програма аудиту ВНЗ «ПУЕТ»

За період 01.01.2015– 31.12.2017 рр.

у термін з 01.03.2018 р. до 14.03.2018 р.

№	Завдання та процедури аудиту	Аудиторські докази	Термін проведення	Виконавці	Примітки
I. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ					
1.	Звірення залишку заборгованості за даними Головної книги з залишками в облікових регістрах.	Головна книга і облікові регістри	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
2.	Перевірка наявності актів звірки і відповідності їх даним аналітичного і синтетичного обліку	Акти, оборотні відомості	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
3.	Визначення великих кредиторів і складання їхнього переліку.	Аналітична довідка по рахунку	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
4.	Направлення запитів на підтвердження заборгованості.	Запит	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
5.	Перевірка наявності договорів, що передбачають авансову оплату	Реєстр договорів	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
6.	Перевірка правильності оформлення документів на одержання і своєчасне надання їх у бухгалтерію	Реєстри вхідної документації	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
7.	Перевірка повноти і своєчасності оплати рахунків на основі регістрів обліку.	Банківські виписки	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
8.	Направлення запитів постачальникам на предмет підтвердження ними одержання векселів.		01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	

Продовж. ення табл.3.1.3

№	Завдання та процедури аудиту	Аудиторські докази	Термін проведення	Виконавці	Примітки
9	Перевірка розрахунків по товарообмінних операціях: — наявність договору; — акта взаємозаліку; — застосування звичайних цін; — застосування кореспонденції рахунків	Договори, акти, розрахунки бкхгалтерії	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
10.	Звернення особливої уваги на закриття кредиторської заборгованості "незвичайними" бухгалтерськими записами, об'єднання дебіторської і кредиторської заборгованості, сторнування одержаних товарів (робіт, послуг) необґрунтоване списання заборгованості на доходи, перенесення її на інші рахунки балансу.	Бухгалтерські справки, розрахунки бухгалтерії	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
11.	Перевірка правильності відображення КЗ у балансі	Баланс (звіт про фінансовий стан)	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
12.	Перевірка на наявність у складі КЗ отриманих претензій.	баланс	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
13.	Перевірка результатів проведення інвентаризації КЗ.	Інвентаризаційний опис	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
14.	Проведення вибіркової перевірки з метою звірення рахунків, накладних, отриманих від постачальників, з даними складського і бухгалтерського обліків.	Рахунки, накладні, складські журнали	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
15.	Проведення пошуку невідображених зобов'язань шляхом тесту відсікання.		01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
II. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ПО АВАНСАХ ОТРИМАНИХ					
1.	Перевірка того, що залишок по рахунку 681 назва у собі містить: - усі види авансів і передплат, отриманих підприємством, незалежно від видів валют і видів діяльності; - усі поточні аванси повинні бути погашені протягом	Баланс, Головна книга, Оборотні відомості	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	

	операційного циклу чи 12 місяців з дати балансу, - суми авансів, отримані винятково в коштах.				
--	--	--	--	--	--

Продовж. табл. 3.1.3

№	Завдання та процедури аудиту	Аудиторські докази	Термін проведення	Виконавці	Примітки
2.	Звірення залишку заборгованості за даними Головної книги з залишками в облікових регістрах.	Головна книга, облікові регістри	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
3.	Перевірка наявності актів звірення і відповідності їх даним аналітичного і синтетичного обліку.	Оборотні відомості аналітичного і синтетичного обліків	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
4.	Визначення кредиторів, від яких отримані великі суми авансів.	Аналітична довідка по рахунку	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
5.	Перевірка наявності договорів і їх реєстрації в спеціальному журналі	Журнал реєстрації договорів	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
6.	Перевірка правильності відображення КЗ у балансі.	Баланс, головна книга	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
7.	Перевірка на наявність у складі КЗ отриманих претензій.	Баланс, головна книга	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
8.	Складання реєстру визначення заборгованості з терміном позовної давності, що минув, причини її виникнення.		01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
III. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ІНШИМИ КРЕДИТОРАМИ					
1.	Перевірка обґрунтованості віднесення КЗ на доходи.	Баланс, головна книга	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	
2.	Перевірка того, що залишок по рахунку 685 назва у собі містить: - поточну заборгованість по іншій звичайній діяльності (крім операційної); - заборгованість підприємства по операціях некомерційного характеру - (з навчальними і науково-дослідними закладами); - будь-яку КЗ, для якої не передбачено окремого рахунка відповідно до Плану рахунків; - заборгованість з наймачами квартир і особами, що проживають у гуртожитках ЖКХ підприємства.	Баланс, головна книга, Оборотні відомості аналітичного і синтетичного обліків	01.03.18-14.03.18	Могила А.В.	

--	--	--	--	--	--

Склав _____

Перевірив _____

Оцінка системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості здійснюється на стадії планування аудиторських процедур і уточнюється при їх здійсненні.

Для оцінки системи внутрішнього контролю аудитор необхідно отримати інформацію про послідовність і характер операцій з кредиторами, процедури контролю кредиторської заборгованості, які застосовуються клієнтами та оцінити ефективність цих процедур. Тест перевірки стану системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості та кредитів банків наведено у табл.3.1.4

Таблиця 3.1.4.

Тест перевірки стану системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості по ВНЗ «ПУЕТ»

№ пор.	Зміст питання або об'єкт дослідження	Зміст відповіді (результат перевірки)	Висновки і рішення аудитора
1.	Чи всі господарські операції здійснюються і фіксуються у системі обліку з письмового дозволу керівництва	Так	Посилений внутрішній контроль. Ризик контролю невисокий
2.	Чи проводиться інвентаризація розрахунків?	Один раз на квартал	Середній контроль. Провести вибірку інвентаризацію
3.	Чи перевіряються строки виникнення заборгованості?	Один раз на квартал	Слабий контроль. Можливий пропуск строків позовної давності
4.	Чи є акти звірки розрахунків і як регулярно проводиться їх аналіз?	Акти звірки розрахунків є, однак вони не аналізуються	Послаблений внутрішній контроль, ризик контролю високий

5.	Чи виявляються та аналізуються причини неплатежів?	По мірі виникнення	Необхідно провести вибірку перевірку
----	--	--------------------	--------------------------------------

Продовж. табл. 3.1.4.

№ пор.	Зміст питання або об'єкт дослідження	Зміст відповіді (результат перевірки)	Висновки і рішення аудитора
6.	Чи розроблено схеми організації і відображення на рахунках розрахункових операцій?	Визначено тільки робочий план рахунків, схем немає	Велика ймовірність помилки у кореспонденції рахунків
7.	Чи встановлено і як додержується графік документообороту розрахункових операцій?	Графік з не порушується	Ймовірність помилки невелика
8.	Чи здійснюється аналітичний облік по кожному виду розрахунків?	Так	Вибірково перевірити правильність облікових записів
9.	Чи перевіряються головним бухгалтером записи щодо розрахункових операцій в облікових регістрах? (і т. ін.)	Кожного кварталу	Ймовірність помилки невелика
10.	Чи здійснюється контроль законності здійснення операції і створення первинної документації?	Всі господарські операції здійснюються в строгій відповідності з укладеними договорами та чинним законодавством	Ймовірність помилки невелика

11.	Чи здійснюється формальна перевірка документації на наявність обов'язкових реквізитів?	Усі первинні документи в частині наявності необхідних реквізитів відповідають вимогам законодавства про бухгалтерський облік	Ймовірність помилки невелика
12.	Чи здійснюється контроль повноти реєстрації первинних документів	Усі первинні документи введені і оброблені	Ймовірність помилки невелика

Продовж. табл. 3.1.4.

№ по р.	Зміст питання або об'єкт дослідження	Зміст відповіді (результат перевірки)	Висновки і рішення аудитора
13.	Чи здійснюється контроль точності реєстрації та обробки первинних документів	Точний кількісний і якісний, перенесення даних з документів в систему обліку	Ймовірність помилки невелика

Отже, на основі отриманих результатів проведеного тестування оцінки системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості в університеті, можна поставити високу оцінку системи внутрішнього контролю.

Висока надійність і ефективність систем обліку та внутрішнього контролю дозволяє обмежитися проведенням вибіркової аудиторської перевірки.

3.2. Методика аудиту кредиторської заборгованості підприємства

Розвиток кредитно-фінансової сфери, в тому числі розрахунків з кредиторами, призводить до виникнення нових методів залучення позикових коштів у господарський оборот суб'єктів господарювання. У складі джерел коштів підприємства значну питому вагу займає саме кредиторська

заборгованість за товари, роботи та послуги. В умовах несприятливої економічної ситуації в Україні та, як наслідок, проблеми неплатежів, перевірка законності виникнення та своєчасності погашення кредиторської заборгованості підприємства набуває першочергового значення, оскільки допомагає підвищити ефективність управління ризиками та достовірно оцінити фінансове становище підприємства.

Аудит виникнення, погашення, економічної обґрунтованості і правильності обліку кредиторської заборгованості на підприємстві доцільно проводити поетапно (рис. 3.2.1).

Рис. 3.2.1. Етапи аудиту кредиторської заборгованості

Предметна і детальна частини методики аудиту кредиторської заборгованості за товари роботи та послуги реалізуються за допомогою різних аудиторських процедур, що містять арифметичний контроль, прийоми документального аналізу, порівняння синтетичного й аналітичного обліку, перевірку облікових записів за кореспондуючими рахунками,

тестування та підтвердження оборотів і сальдо за рахунками бухгалтерського обліку, аналітичні процедури.

Відповідно до МСА 315, аудитор має перевірити такі твердження щодо залишків на рахунку кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги:

- існування, тобто підтвердження аудитором наявності кредиторської заборгованості на кінець року. При цьому здійснюється перевірка таких документів: договори купівлі-продажу, накладні, рахунки-фактури, акти приймання-передачі виконаних робіт. Також, аудитор може перевірити акти звірок клієнта з контрагентами або вибірково відправити листи-запити до контрагентів клієнта для підтвердження оборотів та залишків на кінець року;

- повнота, тобто підтвердження того, що на кінець року вся кредиторська заборгованість була відображена клієнтом. Для цього використовуються акти звірок клієнта з контрагентами та листи-запити;

- оцінка, тобто підтвердження того, що кредиторська заборгованість включена до фінансової звітності у відповідній сумі, усі пов'язані з цим коригування щодо оцінки або розподілу належно зареєстровані. Тож, таким чином, відбувається перевірка кредиторської заборгованості на те, щоб її сума не була занижена або завищена;

- права та обов'язки, тобто підтвердження того, що кредиторська заборгованість дійсно є зобов'язанням клієнта. Аудитор перевіряє договори купівлі-продажу, рахунки-фактури, товарнотранспортні накладні, акти приймання-передачі виконаних робіт.

Відповідно до МСА 500, достовірність аудиторських доказів підвищується, якщо їх отримано з незалежних джерел за межами суб'єкта господарювання. Так, одним із основних методів аудиту кредиторської заборгованості є зовнішнє підтвердження, яке допомагає підтвердити інформацію про залишки на рахунках, умови договорів, операцій, відсутність певних умов (наприклад додаткової угоди). При цьому, аудитор робить вибірку в розрізі постачальників підприємства, обираючи контрагентів, за

якими на кінець року існували суттєві залишки. Доречним буде використання і методу «підтвердження нульового залишку».

У розрізі аналітичних процедур, відповідно до МСА 520, аудитор може порівняти залишки кредиторської заборгованості за контрагентами за попередні періоди, з очікуваними результатами суб'єкта господарювання, зокрема бюджетом або прогнозом, з аналогічною інформацією для галузі. Також, доцільно розрахувати оборотність кредиторської заборгованості та порівняти її з попередніми роками (щоб дослідити суттєвість змін, а також для підтвердження суджень щодо повноти та оцінки заборгованості в балансі.

Особливу увагу аудитор має звернути на заборгованість із закінченим строком позовної давності та виявити причини даної затримки неплатежів.

Таким чином, для перевірки тверджень щодо існування, повноти, оцінки, прав та обов'язків кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги, аудитор має використовувати зазначені вище методи та процедури, які відповідатимуть кожному етапу проведення аудиту.

Перш за все аудитору, проводячи аудит необхідно проаналізувати положення облікової політики відносно кредиторської заборгованості та впевнитися у тому, що вони застосовувалися послідовно у попередньому та звітному періоді.

Досить часто, з метою економії часу на проведення аудиту, перевірка кредиторської заборгованості може проводитися вибірково. Обсяг вибірки для перевірки кредиторської заборгованості визначається аудитором з врахуванням оцінки системи внутрішнього контролю і аудиторських ризиків, здійсненої на стадії планування.

У якості елементів вибірки для перевірки кредиторської заборгованості можна розглядати:

- окремих кредиторів;
- кредиторську заборгованість по кожному окремому рахунку

Для відбору елементів кредиторської заборгованості в цілях перевірки аудитор у необхідно класифікувати сукупність залишків кредиторської заборгованості за такими ознаками:

- оцінка вартості;
- Строки погашення заборгованості;
- Терміни виникнення заборгованості;
- Характер взаємовідносин клієнта з кредитором

У вибірку обов'язково повинні попасти:

залишки кредиторської заборгованості, які є близькими до рівня суттєвості або перевищують його;

- залишки як короткострокової, так і довгострокової заборгованості;
- Кредиторська заборгованість, яка виникла на початку наступного за звітним періодом, щоб упевнитися у тому, що вона дійсно належить до наступного, а не звітного періоду.
- Заборгованість перед постачальниками, які є дочірніми та залежними відносно клієнта підприємствами.

Аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками специфічний тим, що у даній сфері практично усі документи, які підтверджують факт здійснення операції, надходять на підприємство від третіх осіб.

Це обумовлює наступні фактори ризику, які виникають при аудиторській перевірці даного об'єкту і які необхідно врахувати при визначенні обсягу аудиту:

- відсутність контролю за створенням документів;
- складність відновлення загублених, пошкоджених документів та виправлення помилок у них;
- ймовірність несвоєчасного надходження документів;
- відсутність уніфікованих форм документів, особливо у сфері надання послуг;

- складність визначення реального місця розташування контрагента;
- небажання постачальника контактувати з аудитором;
- висока можливість наявності зговору між клієнтом і постачальником;
- тривалий період підтвердження від контрагента на запит аудитора.

За таких умов розрахунки з постачальниками і підрядниками відносяться до такої сфери обліку, де поряд з перевіркою правильності відображення операцій на рахунках обліку та відповідності елементів фінансової звітності критеріям визнання, важливе значення має перевірка легітимності операції та її документальне забезпечення.

Отже, безпосередня перевірка зобов'язань за товари, роботи, послуги повинна включати наступні елементи (напрямки):

перевірка документального забезпечення і легітимності операцій;

- 1) Перевірка правильності відображення цих операцій у бухгалтерському обліку;
- 2) Перевірка правильності оподаткування операцій (якщо це є предметом аудиту).

Перевірка легітимності операції стосується оцінки умов і перевірки обов'язкових елементів договору з постачальником, визначення «білих плям» або неузгоджень у законодавстві, встановлення строків виконання операцій, умов погашення боргу, можливість оплати за третіх осіб, операцій з пов'язаними сторонами. Відповідно до договору, оцінюється необхідне документальне забезпечення операції.

Наявні на підприємстві документи перевіряються за формою і змістом:

- наявність усіх необхідних реквізитів;
- своєчасність надходження активу, надання послуги згідно з договором;
- тотожність постачальника;

- тотожність контрактної вартості.

Перевірка правильності бухгалтерського обліку зобов'язань полягає у встановленні відповідності відображених у звітності кредиторської заборгованості нормам П(С)БО 11, і включає:

- перевірку наявності зобов'язання;
- перевірку відповідності зобов'язання встановленим критеріям визнання;
- перевірку відповідності П(С)БО та обліковій політиці визнання окремих елементів фінансової звітності, які є наслідками виникнення зобов'язання.

Залежно від того, що є предметом договору, зобов'язання, які виникають у клієнта, можуть бути наслідком отримання авансів, товарів, основних засобів, нематеріальних активів, послуг тощо.

В залежності від цього перевірка наявності зобов'язання включає:

- документальне підтвердження кредиту операції (суми і джерел зобов'язань) ;
- візуальне підтвердження дебету операції, тобто наявності активу який був отриманий, або витрат, які понесені.

Перевірка визнання зобов'язання. Виникнення зобов'язання не може відбуватися само по собі, воно обумовлено визнанням активу, який було отримано. У більшості випадків визнання активу обумовлено переходом права власності на нього до покупця. Тобто аудитор для підтвердження визнання зобов'язання необхідно:

- провести зустрічне звіряння (аудиторські процедури запиту і підтвердження);
- здійснити інвентаризацію або документальну перевірку активу (витрат), які були причиною виникнення зобов'язань.

Основним методом перевірки зобов'язань є запит і підтвердження, застосування якого визначається МСА 505 .

У цілому методику перевірки зобов'язань підприємства з постачальниками (підрядниками) доцільно представити у вигляді табл. 3.2.1.

Таблиця 3.2.1.

Методика аудиту розрахунків з постачальниками (підрядниками)

Операція	Документи, наявність яких підтверджує реальність операції	Предмет перевірки (показники що перевіряються)	Методи перевірки
Отримання активу від резидента	Договір, накладна, акт прийому-передачі, інвентарна картка	Суми в договорі, та первинних документах повинні бути узгодженими між собою. Своєчасність оприбуткування за договором. Перехід права власності на актив. Повнота і точність (достовірність фактів оприбуткування товару)	Порівняння, тестування на відповідність, колація, вибіркове або суцільне дослідження, документальні методи. Запит і підтвердження
Отримання активу по імпорту	Договір, накладна, акт прийому-передачі, інвентарна картка, митна декларація	Аналогічно. Визначення валютного курсу НБУ і дати	Документальні методи. Експертні оцінки. Аналітичні процедури
Отримання авансу	Договір, рахунок-фактура, виписка банку	Сума (частина суми) за договором. Дата визнання	Вибіркове спостереження. Зрівняння. Запит і підтвердження. Аналітичні процедури
Отримання робіт, послуг	Договір, кошторис, акт виконаних робіт, послуг, звіт	Відповідність періоду (повнота, точність, оцінка). Дата визнання. Класифікація витрат	Запит і підтвердження. Документальні методи. Аналітичні процедури. Повторний підрахунок

Для забезпечення повноти перевірки, зобов'язання підприємства слід перевіряти в обох напрямках:

- спочатку необхідно визначити за статтями фінансової звітності межу суттєвості для статей зобов'язань;

- потім розглянути, які саме суми увійшли до фінансової звітності і дійти до первинних документів і договорів, внаслідок яких вони виникли.

Окрім наведеного вище аудитору необхідно перевірити:

- розрахунки за претензіями,
- отримання невідфактурованого товару,
- правильність розрахунку курсових різниць,
- правильність списання простроченої кредиторської заборгованості на позареалізаційні доходи тощо.

Отже, перевірка правильності бухгалтерського обліку зобов'язань полягає у встановленні відповідності відображених у звітності кредиторської заборгованості нормам П(С)БО 11, і включає:

- перевірку наявності зобов'язання;
- перевірку відповідності зобов'язання встановленим критеріям визнання;
- перевірку відповідності П(С)БО та обліковій політиці визнання окремих елементів фінансової звітності, які є наслідками виникнення зобов'язання.

Після перевірки правильності бухгалтерського обліку зобов'язань у «ВНЗ “ПУЕТ”» було встановлено що зобов'язання відповідають встановленим критеріям визнання, правильно відображені ці операції у бухгалтерському обліку і правильно оподатковані.

3.3. Типові порушення в обліку кредиторської заборгованості та узагальнення результатів аудиту

До типових та можливих порушень в операціях з обліку зобов'язань слід віднести:

- неправильна класифікація сум кредиторської заборгованості на довгострокову та короткострокову;

- незадовільне оформлення первинних документів (застосування нетипових чи недоречних форм, відсутність підписів, печаток, не заповнення всіх необхідних реквізитів), знищення оригінальних документів;
- відсутність графіку документообороту;
- заміна оригінальних виписок банку іншими або виправлення сум, що свідчать про погашення кредиторської заборгованості;
- формальне проведення інвентаризації розрахунків;
- безпідставне відвантаження готової продукції, товарів, здійснення робіт, послуг тощо і виникнення кредиторської заборгованості;
- безпідставне визнання витрат;
- зарахування сплачених сум кредиторської заборгованості на погашення заборгованості невідповідних кредиторів;
- відображення кредиторської заборгованості на фіктивних рахунках неіснуючих клієнтів або за фіктивними нетоварними операціями;
- неправильне відображення бартерних операцій;
- несвоєчасне, неправильне оформлення та пред'явлення претензій за договорами постачання;
- не оприбуткування товарно-матеріальних цінностей, отриманих від постачальників;
- невзаємозакриття авансів отриманих відповідними сумами щодо списання визнаної дебіторської (кредиторської) заборгованості;
- приховування кредиторської заборгованості відображенням у Балансі (звіті про фінансовий стан) згорнутого залишку;
- неправильне визначення (оцінка) сум кредиторської заборгованості у зв'язку з коливанням курсу валют на дату складання Балансу (звіту про фінансовий стан) при розрахунках в іноземній валюті;
- неправильне визначення податкового кредиту з ПДВ;
- відображення в Балансі (звіті про фінансовий стан) простроченої кредиторської заборгованості по закінченні строку позовної давності, що

призводить до необґрунтованого зниження платежів до бюджету за податком на прибуток підприємства та податком на додану вартість;

- облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, які здійснюються в іноземній валюті, відбувається тільки в гривнях, що ускладнює контроль за правильністю розрахунку валютного еквіваленту та сум курсових різниць, що виникають;
- відсутність документів, якими оформляють кредитні відносини підприємства з банком;
- неправильний розрахунок та відображення відсотків (процентів) за кредитами;
- включення до собівартості продукції (робіт, послуг) відсотків за кредитами, які згідно з чинним законодавством не входять до неї;
- арифметичні помилки при фіксуванні фактів господарських операцій (при вимірюванні кількості, розмірів, маси) ;
- невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку тощо.

Таким чином можна сказати, що контроль за кредиторською заборгованістю має дуже важливе значення. Уникнути зазначених вище помилок можна шляхом організації додаткового контролю за виконуваними бухгалтером процедурами, а також вчинення необхідних налаштувань в бухгалтерській програмі.

Таким чином, при проведенні аудиту кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» було виявлено наступне:

- порушень в обліковій політиці не виявлено;
- недоліків в системі податкового обліку і внутрішнього контролю, які призвели або можуть призвести до порушень при обліку кредиторської заборгованості не виявлено;
- відсутність деяких реквізитів у первинних документах підприємства не виявлено.

Таким чином, аудит кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» показав і підтвердив правильність обліку кредиторської заборгованості.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 3

Процес аудиторської перевірки має здійснюватися упорядковано, у певній послідовності. Адже аудит конкретного підприємства являє собою цілісну систему, механізм контролю, ефективна дія якого забезпечується чітким дотриманням його технології і методики проведення.

Аудит можна розглядати як технологічний процес, у якому необхідні аудиторські процедури здійснюються в установленому порядку і реалізуються за допомогою сукупності організаційних, методичних і технічних методів, способів та прийомів. Виходячи із часу, змісту і призначення виконуваних аудитором процедур, процес аудиторської перевірки умовно можна поділити на окремі складові, тобто етапи.

Отже, на основі отриманих результатів проведеного тестування оцінки системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості в університеті, можна поставити високу оцінку системи внутрішнього контролю.

Висока надійність і ефективність систем обліку та внутрішнього контролю дозволяє обмежитися проведенням вибіркової аудиторської перевірки

Перевірка правильності бухгалтерського обліку зобов'язань полягає у встановленні відповідності відображених у звітності кредиторської заборгованості нормам П(С)БО 11, і включає:

- перевірку наявності зобов'язання;
- перевірку відповідності зобов'язання встановленим критеріям визнання;
- перевірку відповідності П(С)БО та обліковій політиці визнання окремих елементів фінансової звітності, які є наслідками виникнення зобов'язання.

Після перевірки правильності бухгалтерського обліку зобов'язань у «ВНЗ “ПУЕТ”» було встановлено що зобов'язання відповідають

встановленим критеріям визнання, правильно відображені ці операції у бухгалтерському обліку і правильно оподатковані.

Таким чином можна сказати, що контроль за кредиторською заборгованістю має дуже важливе значення. Уникнути зазначених вище помилок можна шляхом організації додаткового контролю за виконуваними бухгалтером процедурами, а також вчинення необхідних налаштувань в бухгалтерській програмі.

Отже, при проведенні аудиту кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» було виявлено наступне:

- порушень в обліковій політиці не виявлено;
- недоліків в системі податкового обліку і внутрішнього контролю, які призвели або можуть призвести до порушень при обліку кредиторської заборгованості не виявлено;
- відсутність деяких реквізитів у первинних документах підприємства не виявлено.

Таким чином, аудит кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» показав і підтвердив правильність обліку кредиторської заборгованості.

ВИСНОВКИ

Кредиторська заборгованість — це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк.

Кредиторська заборгованість — це найвагоміша частина зобов'язань підприємства, до яких включаються довгострокові і поточні зобов'язання.

Під час аудиту кредиторської заборгованості мають бути розв'язані такі завдання:

- вивчення реальності кредиторської заборгованості — як довгострокової, так і поточної;
- установа причин і строків утворення заборгованості;
- перевірка наявності простроченої кредиторської заборгованості;
- вивчення кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності;
- з'ясування правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув, перевірка достовірності відображення за відповідними статтями балансу суми кредиторської заборгованості;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості та оформлення і відображення в обліку заборгованості за одержаними авансами.

Облік кредиторської заборгованості ґрунтується на складеному в установленому порядку первинної документації (з усіма обов'язковими реквізитами), в якій відбиваються всі операції з надання послуг та виконанням робіт.

Метою перевірки операцій по реалізації робіт, послуг є встановлення законності, ефективності та доцільності здійснених господарських операцій.

Основним нормативним документом є Закон України Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні та П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Інформаційними джерелами аудиту кредиторської заборгованості є: фінансова звітність; статистична звітність; дані внутрішньогосподарського (управлінського) бухгалтерського обліку; дані з первинної облікової документації (вибіркові дані); експертні оцінки.

Об'єктом дослідження курсової роботи став «ВНЗ “ПУЕТ”».

«ВНЗ “ПУЕТ”» є юридичною особою і має у власності майно, що обліковуються на його самостійному балансі. Може від свого імені набувати і здійснювати майнові та особисті немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

Основними видами діяльності є надання освітніх послуг.

При проведенні аудиту кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» було виявлено наступне:

- порушень в обліковій політиці не виявлено;
- недоліків в системі податкового обліку і внутрішнього контролю, які призвели або можуть призвести до порушень при обліку кредиторської заборгованості не виявлено;
- відсутність деяких реквізитів у первинних документах підприємства не виявлено.

Аудит кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» показав і підтвердив правильність обліку кредиторської заборгованості.

Типовими помилками в обліку кредиторської заборгованості:

- неправильна класифікація сум кредиторської заборгованості на довгострокову та короткострокову;
- незадовільне оформлення первинних документів (застосування нетипових чи недоречних форм, відсутність підписів, печаток, не заповнення всіх необхідних реквізитів), знищення оригінальних документів;
- відсутність графіку документообороту
- заміна оригінальних виписок банку іншими або виправлення сум, що свідчать про погашення кредиторської заборгованості;

- формальне проведення інвентаризації розрахунків;
- безпідставне відвантаження готової продукції, товарів, здійснення робіт, послуг тощо і виникнення кредиторської заборгованості;
- безпідставне визнання витрат організації.

Таким чином, ознайомившись із закладом вищої освіти можна сказати, що фінансово-господарська діяльність університету здійснюється відповідно до кошторису. Що у ВНЗ “Полтавський університет економіки і торгівлі” бухгалтерський облік ведеться за допомогою автоматизованої програми «ИС ПРО: 7.11».

Проаналізувавши рух майна за аналізований період 2017 – 2015 рр. загальна вартість майна (активів) в ВНЗ “ПУЕТ” зменшилась на 7743 тис. грн., або на 9,7%, . Це було спричинене зменшенням і необоротних (на 6,0%) і оборотних активів (на 12,8%).

Проаналізувавши джерела формування майна дійшли висновку, що зменшення активів підприємство здійснило завдяки зменшенню власних капіталу на 6,4% у порівнянні з 2015р. і на 3,3% у порівнянні з 2016р.

Проаналізувавши фінансове становище дійшли висновку, що фінансове становище ВНЗ “ПУЕТ” було менш стійким на початок 2015 р., ніж на кінець 2017р. Покращились показники у рядках: коефіцієнт автономії, коефіцієнт відношення залучених і власних засобів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами і коефіцієнт маневреності. Правда показник коефіцієнту фінансування погіршився, але не настільки значно, щоб міг значно вплинути на фінансове становище.

Отже, проаналізувавши кредиторську заборгованість ВНЗ “ПУЕТ” можна сказати, що у порівнянні з 2016р. вона збільшилася, а якщо порівнювати з 2015р. то вона зменшилася, це було викликано зміною розрахунків з одержаними авансами.

Найбільшу питому вага в кредиторській заборгованості складають розрахунки з одержаними авансами, що і не дивно, адже найбільшу частину в розрахунках з одержаними авансами складає оплата студентів за навчання.

Позитивно можна відзначити те що майже не має заборгованості з оплати праці, лише 3 тис.грн на кінець 2017р.

А негативно можна відзначити те що є великі заборгованості з бюджетом і зі страхування.

На основі отриманих результатів проведеного тестування оцінки системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості в університеті, можна поставити високу оцінку системи внутрішнього контролю.

Висока надійність і ефективність систем обліку та внутрішнього контролю дозволяє обмежитися проведенням вибіркової аудиторської перевірки.

Після перевірки правильності бухгалтерського обліку зобов'язань у «ВНЗ “ПУЕТ”» було встановлено що зобов'язання відповідають встановленим критеріям визнання, правильно відображені ці операції у бухгалтерському обліку і правильно оподатковані.

При проведенні аудиту кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» було виявлено наступне:

- порушень в обліковій політиці не виявлено;
- недоліків в системі податкового обліку і внутрішнього контролю, які призвели або можуть призвести до порушень при обліку кредиторської заборгованості не виявлено;
- відсутність деяких реквізитів у первинних документах підприємства не виявлено.

Таким чином, аудит кредиторської заборгованості у «ВНЗ “ПУЕТ”» показав і підтвердив правильність обліку кредиторської заборгованості.

Що ж стосується національних П(С)БО, то варто було б зазначити, що питання оцінки об'єктів обліку повинні бути більш конкретизованими, щоб запобігти неточностям при складанні звітності. Дослідити і класифікувати підходи до оцінки зобов'язань, що використовуються у бухгалтерському обліку, за національною нормативною базою неможливо, оскільки в ній

відсутній окремий документ подібний до Концептуальної основи складання і подання фінансових звітів, який би висвітлював загальні підходи до оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку.

Таким чином оцінка є елементом методу бухгалтерського обліку. За допомогою оцінки вимірюють вартість об'єктів бухгалтерського обліку та створюють основу якісної обліково-аналітичної інформації для ефективного управління підприємством.

З метою детальнішого розкриття вимог щодо визнання та оцінки поточних зобов'язань в обліку наведених у П(С)БО 11 „Зобов'язання“ та їх доповнення, доцільно було б рекомендувати Міністерству фінансів України розробити методичні рекомендації з обліку поточних зобов'язань, в яких би розкривалась інформація щодо використання видів оцінки, наводилась методика розрахунку вартостей для різних видів поточних зобов'язань та умови відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності.

Отже, дійшовши висновку, що питання методики оцінки поточних зобов'язань та їх відображення в бухгалтерському обліку потребують подальших наукових досліджень.